

Jesenice, 20. marca 1970

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik **Žoža Vart** — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, združeno podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE, Ljubljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Sestanek s šefi delovnih enot in obratovodnji

V torek 17. marca je glavni direktor mag. inž. Peter Kunc sklical sestanek s šefi delovnih enot in obratovodnji z namenom, da jih s svojimi sodelavci iz uprave podjetja informira o najbolj aktualnih vprašanjih Železarne. Poleg glavnega direktorja so tolmačili vprašanja nelikvidnosti, poslovne rezultate v prvih dveh mesecih, vprašanje osnovnih metalurških surovin in postopno ustavljanje nekaterih proizvodnih obratov še direktor knjigovodsko-računskega sektorja Franc Brauhar, direktor komercialnega sektorja, Bogdan Knaflič in direktor sektorja za ekonomiko inž. Ivo Arzenšek. Poleg tega, da je ta informacija potrebna organizatorjem proizvodnje osebno, je prav, da imajo o omenjenih vprašanjih kar najbolj objektivno sliko, da bodo lahko ustrezno ta vprašanja razlagali tudi v svojih delovnih enotah, obratih oziroma delovnih skupinah.

Ukrepi sprejeti za odstranitev nelikvidnosti imajo lahko izredno hude posledice za podjetja, ki poslujejo z izgubo in za podjetja z blokiran

nim žiro računom. Te posledice so v 80 % osebnih hodkih in v onemogočenem uvozu. Seveda pa so vzroki za nelikvidnost različni. Že-

lezarna bi bila lahko takoj likvidna, če bi vsi kupci poravnali svoje obveze, ki znašajo 17,4 milijarde proti 13,4 milijard, kolikor je Železarna dolžna svojim dobaviteljem. Strokovne službe so se pri kupcih prizadevale, da zmanjšajo dolžno vsoto, vendar je bil uspeh do 15. marca minimalen. Po finančni projekciji, ki je bila narejena za Železarno, mora biti blokada odstranjena do 1. junija letos. (Podrobnosti o tem vprašanju lahko preberete v zadnji 10. številki Železarja na prvi strani: Razgovor uredništva z glavnim direktorjem Železarne mag. inž. Petrom Kuncom.)

Po nepopolnih podatkih, ker februar še ni dokončno obdelan, je delovni kolektiv v prvih dveh mesecih ustvaril v kumulativni okrog 400 milijonov pozitivnega rezultata. Vendar to še ne pokaže prave slike, ker nove, zelo povišane cene, osnovnim metalurškim surovinam in ostalemu reprodromaterialu, še niso v vsej ostrini in obsegu delovale na kalkulacije. Resnica pa je, da so bili zelo preseženi planirani proizvodni stroški. Obstoji pa opravičena bojazen in nevarnost, če bomo poskušali tudi naprej proizvajati vse, da zaključimo prvo polletje z minimalno akumulacijo, lahko pa tudi z minimalno izgubo. Razgovori o povišanju cen metalurških proizvodov so v teku, predvsem pa osnovni principi, na katerih

(nadalj. na 2. str.)

Konzorcij za proizvodnjo in predelavo hladno oblikovanih profilov

V torek, 17. t. m. je bila v Ljubljani podpisana pogodba o ustanovitvi konzorcija za proizvodnjo in predelavo hladno oblikovanih profilov (HOP). Pogodbo so podpisali za železarno Jesenice direktor mag. inž. Peter Kunc, za Kemoopremo, Trebnje na Dolenjskem, direktor Ivan Golc, za Kovinar Jesenice direktor Stane Rozman, za Kovinoservis Jesenice direktor inž. Jože Legat in za Projektmetal Ljubljana direktor inž. Marko Kos.

S podpisano pogodbo so se podpisniki soglasno obvezali za poslovno tehnično sodelovanje v proizvodnji in predelavi hladno oblikovanih profilov, zlasti za kovinske konstrukcije, fasadne in krovne plošče, daljnovodne stebre, kovinska okna in vrata, kovinsko notranjo opremo in druge izdelke, predvsem za potrebe gradbeništva. S podpisom pogodbe so se člani tudi obvezali, da bodo v skladu s pogodbo skupno načrtovali proizvodnjo, raziskovali tržnišče, financirali raziskovalno delo in propagando z namenom, da se doseže večja potrošnja hladno oblikovanih profilov.

Člani konzorcija kot pravne osebe poslujejo samostojno in sami nosijo odgovornost za svoje poslovne odločitve. Za soglasno dogovorjene in sklenjene poslovne odločitve pa nosijo solidarnostno odgovornost. V skladu s proizvodnimi možnostmi so si člani konzorcija razdelili delo takole:

— Železarna Jesenice bo razvijala in proizvajala HOP ter z njimi prioritarno oskrbovala člane konzorcija.

— Kemooprema Trebnje bo izdelovala in montirala ko-

vinske konstrukcije ter po potrebi proizvajala druge proizvode iz HOP.

— Kovinar Jesenice bo izdeloval in montiral iz HOP fasade in krovne plošče, kovinska okna in vrata, po potrebi pa tudi ostale elemente.

— Kovinoservis Jesenice bo izdeloval in montiral daljnovodne stebre za prenos električne energije in druge proizvode iz HOP.

— Projektmetal Ljubljana bo izdeloval prednostno za člane konzorcija projekte in opravljal raziskovalne naloge z namenom kako doseči z uporabo hladno oblikovanih profilov najracionalnejše projektne rešitve.

O nadaljnji delitvi dela se bodo člani konzorcija dogovorili sporazumno. Dogovorili so se tudi, da bo potrebno intenzivno analizirati tržnišče in osvojiti tehnologijo za nove proizvode HOP. Izdelan je tudi ustrezen elaborat o proizvodno-tehnični in ekonomsko-finančni analizi, ki je sestavni del pogodbe. Pogodba je bila sklenjena nedoločen čas praviloma pa najmanj za deset let, lahko pa vsak član brez obrazložitve vsak čas izstopi iz konzorcija.

3. seja delavskega sveta združenega podjetja Slovenske železarne

Predsednik delavskega sveta združenega podjetja Slovenske železarne Tomaž Ertl je sklical 3. sejo v ponedeljek, 16. marca na Ravnah na Koroškem. Za dnevni red je predlagal razpravo o sklepnem računu združenega podjetja za 1969. leto, o predlogu gospodarskega načrta za 1970. leto in o operativnih problemih združenega podjetja.

Na začetku seje je delavski svet sprejel poročilo o delu poslovnega odbora med zadnjima dvema sejama, ki ga je podal njen predsednik Tugomir Voga. Nato je generalni direktor združenega podjetja podal poročilo o sklepnem računu združenega podjetja za 1969. leto, ki je po splošni oceni ugodno, vendar s pripombo, da sklepni račun za 1969. leto ne more podati realnega prikaza stanja združenega podjetja, prvič ne zato, ker so bile večino preteklega leta članice združenega podjetja še čisto samostojne, drugič pa zato ne, ker ni enotnih kriterijev za sestavljanje takšnega prikaza in je poročilo več ali manj seštevek sklepnih računov posameznih organizacij združenega podjetja. Enakega mnenja so bili tudi diskutanti, ki so menili, da je treba

čimprej izdelati metodologijo dela, določiti in enotno tretirati tiste elemente, ki so dominantni za prikaz ekonomske moči in učinkovitosti posameznih organizacij združenega podjetja in združenega podjetja kot celote. Enotni so bili v tem, da nam manjka sistem za delo, ki ga pa verjetno ne bomo mogli doseči, dokler se ne ustanovi direkcija združenega podjetja. Sklepni račun so nato sprejeli, drugih sklepov, ki so bili izraženi v razpravi pa ne, ker so želeli prej še razpravljati o predlogu gospodarskega načrta za 1970. leto.

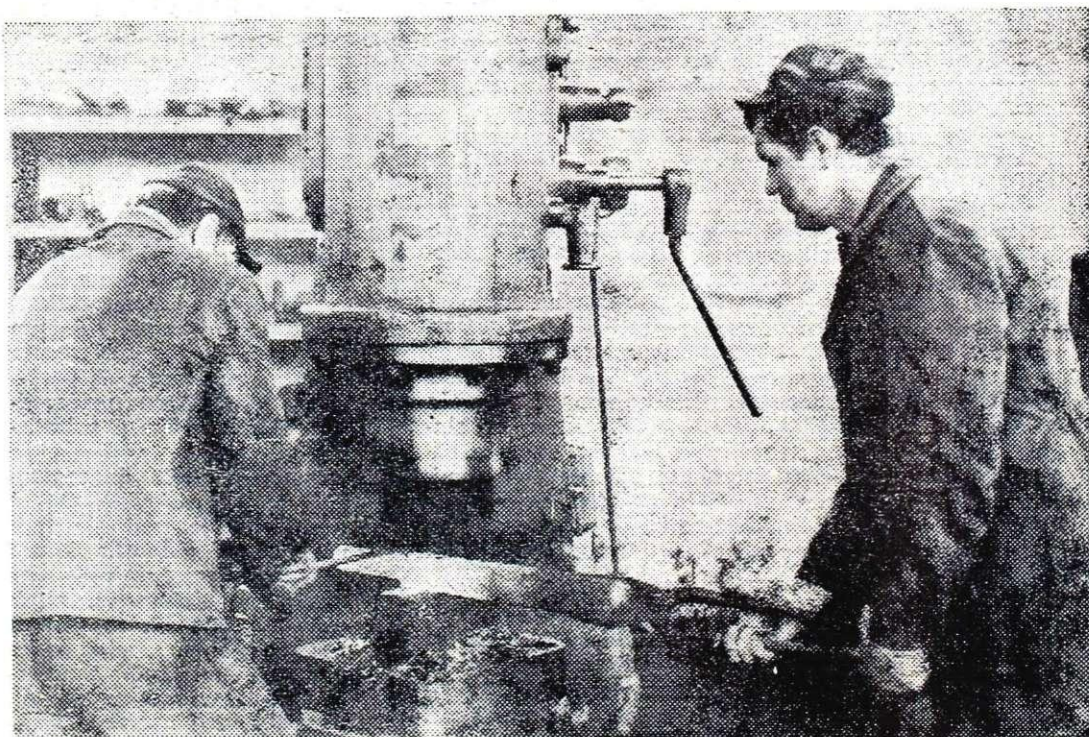
Tudi predlog gospodarskega načrta je podal generalni direktor Gregor Klančnik in naglasil, da je to dejansko zopet le seštevek gospodarskih načrtov posameznih tovarn, ki so članice združenega podjetja. V razpravi so se

(nadalj. na 2. str.)

ČESTITAMO

Vsem zaposlenim in upokojenim delovnim invalidom Železarne čestitamo ob praznovanju 22. marca — SVETOVNEGA DNEVA INVALIDOV.

Uprava in samoupravni organi
Železarne
Tovarniški odbor osnovne organizacije sindikata Železarne
Uredništvo Železarja

Kovača pri delu, ki ga ne more opraviti stroj

Ukrepe presoajajmo z vidika renta- bilnosti

Vsakodnevna bremena organizacijskih vprašanj in operative, naše vodilne ljudi oziroma organizatorje dela, toliko zaposlujejo, da ob posameznih sklepih ali ukrepih uprave podjetja ali samoupravnih organov ne najdejo niti toliko časa, da bi se vprašali zakaj tak sklep ali ukrep. Največkrat ne najdejo časa, večkrat pa se tudi nočejo poglobiti v posamezne ukrepe, ali celo do njih zavzemajo preračunljiva in okolju ter položaju prilagodljiva stališča. Nema lokrat je ravno iz vrst teh ljudi slišati pripombe na posamezna stališča uprave, »čemu pa to«, »kam pa to pelje«, »to pa ni sprejemljivo« itd., ker pač na ukrep gledajo iz ozkega obratnega stališča, ali celo osebnega. Večkrat so taki pomisleki in pripombe res pogojene z nekaterimi ukrepi v preteklosti, ki so pomenili določen spodrsrljaj. Vsekakor pa je bilo pozitivnih in uspešnih ukrepov mnogo več kot drugih, predvsem v zadnjem obdobju. Ravno zato bi morali odločno prekiniti z izgovori na preteklost, s čemer največkrat opravičujemo svoj pesimizem ali preračunljivost ali nevednost. To pa še toliko bolj, ker uradno ali neuradno izrečen nepretehtan pomislek ali pripomba na določen ukrep uprave ali samoupravnega organa, ustvarja določeno mnenje in včasih celo odpor v formalnih ali neformalnih skupinah, ker je o tem imel pripombe »celo« delovodja, obratovodja, šef itd.

Včasih se nehotе vsiljuje občutek, da se nekateri posamezniki najboljše počutijo v konvencionalni organizaciji, v že skozi desetletja ustaljenih tehnoloških in organizacijskih navadah. Neradi odstopajo od preračunljivo postavljenih pravil, ki so nekoč vsekakor imela svoj smisel, sčasoma pa so postala zastarela, neustrezna in z njimi ni več mogoče reševati novo nastalega položaja. Izkoreninjenje teh načel in konvencionalnosti pa ni lahka naloga, ker so predvsem v nekaterih starejših kadrih trdno zakoreninjena v njihovem mišljenju. Pomisleki in pripombe pa so včasih pogojene tudi z nezaupanjem do posameznih strokovnih služb ali uprave podjetja. Vse to pa prav gotovo pomeni anahronizem v prizadevanjih uprave podjetja, strokovnih služb, samoupravnih organov in subjektivnega faktorja za prilagajanje podjetja s svojim asortimentom in kvaliteto tržnim razmeram ter čim višji rentabilnosti.

Da bi lažje presojali posamezne ukrepe in sklepe v podjetju bi se morali soočiti s specifičnimi činitelji, ki poleg prek porabe delovne sile in drugih dveh elementov proizvodnje vplivajo na raven rentabilnosti:

- tržne in prodajne cene lastnega proizvoda,
- asortiment in kakovost proizvodov,
- angažirana sredstva
- vsota angažiranih sredstev in
- cikel (čas) angažiranja.

Če bi se ob vseh ukrepih in sklepih, ki zadevajo ali organizacijo podjetja, ali ukinjanje proizvodnje določenih asortimentov, ali take ali drugačne zaloge surovin, ki angažirajo taka ali drugačna sredstva, ali vprašanje cen, vprašali o njihovem vplivu na rentabilnost in bodočnost podjetja, bi najbrž presojali o posameznih ukrepih drugače kakor presoajamo, če ne pomislimo na specifične činitelje nerentabilnosti. Ves ta kompleks vprašanj je stalno prisoten pred upravo podjetja in strokovnimi službami. O vsem tem je v sedanjem stanju konjunktura in pomanjkanju surovin, stalnem naraščanju cen surovinam in stalnih tehnoloških premikih, potrebno tekoče ukrepati in sklepati. Šele kadar na stvari gledamo s takega vidika lahko objektivno presoajamo posamezni sklep ali ukrep uprave podjetja ali samoupravnih organov.

Uprava podjetja mora biti v vsakem primeru, še bolj pa v sedanjih težkih situacijah, podobna dirigentu orkestra ali igralcu z lutkami, ki ima v rokah vodilne niti in občutek, da je vse, kar je bilo opravljeno, opravljeno samo zato, ker je ob pravem času potegnila pravo nit.

Da bi tudi na prometu mogli postopno uvesti 42-urni delovni teden, je kadroviski sektor v sodelovanju z oddelkom za izobraževanje odraslih na ZIC pripravil tečaj za premikače. Začel se je 12. marca in bo predvidoma trajal do srede aprila. Tečaj obiskuje 23 delavcev, ki so doslej pretežno delali na razkladanju vagonov in pri vzdrževanju tirov železniškega prometa.

Sestanek s šefi delovnih enot in obratovodji

(nadalj. s 1. strani)

naj sloni povišanje cen železarskim izdelkom.

V okviru jugoslovanskih železarn je planirano letos 2.800.000 ton proizvodnje jekla, kar zahteva tudi večji uvoz osnovnih metalurških surovin. Tako bi morali za potrebe jugoslovanskih železarn uvoziti: 150.000 ton koks za plavže, 120.000 ton drobnega koks, 200.000 ton belega surovega železa in 312.000 ton starega železa. To pa se povezuje sploh z vprašanjem nabave, ker je splošno pomanjkanje teh surovin, nadalje z roki dobav in seveda z izrednim porastom cen. V takem položaju vse tržne zakonitosti odpovedo in cene so v stalnem gibanju in porastu. Tako že sedaj znaša razlika v cenah osnovnih surovin nasproti lanskemu letu za železarno med 7 in 8 milijardami dinarjev. V takem stanju se pristojne službe prizadevajo, da uvozimo vsaj takšne količine osnovnih surovin, da pridemo iz sedanje nenormalno minimalne zaloge, ki lahko dnevno ogroža proizvodnjo, na nekoliko bolj stabilno, čeprav še vedno minimalno zalogo. Kajti neekonomično in neposlovno bi bilo pri tako visokih cenah ustvariti večje zaloge surovin. Seveda pa so v takem stanju naloge in odgovornosti organizatorjev proizvodnje in proizvajalcev ter komercialne službe še večje. Nakup surovin pa tudi ostalega drobnega reprodukcijskega materiala pa zelo otežkoča tudi nelikvidnost, ki je posledica neplačevanja kupcev, ker podjetje ni moglo in ne more pravočasno odpirati akreditivov. Vse to praktično povzroča, da je tudi stalno prisotna nevarnost, da ustavljam posamezno proizvodnjo, kljub skrajnim prizadevanjem uprave podjetja in strokovnih služb, da zagotovijo tekoče surovine. O tej nevarnosti je podjetje tudi preventivno obvestilo kupce in izgleda, sodeč po njihovem nerednem plačevanju, kljub obljubam, da jih to niti ni tako prizadelo. Vendar pa po informacijah, izrečenih na sestanku, lahko sodimo, da najmanjši zastoj v dobavi surovin, lahko povzroči ustavljanje posameznih proizvodnih

enot.

Zadnja informacija, ki so jo poslušali šefi delovnih enot in obratovodje, je bila informacija o ukinitvi nekaterih proizvodnih obratov v tem letu. Nekatere obrate in naprave vzdržujemo le še s prelivanjem amortizacije iz drugih obratov, kajti sami niti v konjunkturi ne ustvarjajo toliko dohodka, da bi pokrili lastne visoke proizvodne stroške. Po dovolj resni in vsestranski analizi je izdelan predlog, da do 1. maja preneha z delom težka prog, med 1. majem in 1. julijem lahka prog in do 1. oktobra srednja prog, medtem ko naj bi se Javornik II. ukinjal

od 1. oktobra dalje. Vse ukinitve so pogojene s prehodom na drugo, bolj akumulativno proizvodnjo z novimi investicijami ali preureditvami. Kadroviski sektor pripravlja že ustrezen predlog za prekvalfikacijo kadrov, tehnični sektor pa na podlagi tržnih raziskav predlog za uvajanje nove proizvodnje, ki naj bi predvidoma stekla 1. januarja 1971. Podoben program ukinjanja posameznih obratov in naprav z navedbo nadaljnje proizvodne orientacije, bodo v nekaj dneh prejeli vsi prizadeti obrati, da bodo lahko o tem govorili in da bodo podrobno seznanjeni s predlogom.

3. seja delavskega sveta

(nadalj. s 1. strani)

nato nekatera vprašanja zopet ponavljala, rdeča nit celotne razprave pa se je odvijala v smeri čimprejšnjega ustanavljanja organa, ki bo delo združenega podjetja vodil. Menili so, da ne bi bilo treba čakati, da se za ključna delovna mesta v direkciji javijo avtoritativne osebe, temveč ustanoviti določen team, ki bo sposoben strokovno delati po nalogah, ki so določene za direkcijo in reševati vprašanja, ki spadajo v njihovo pristojnost. Takšne delavce, ki bi sestavljali team pa imamo po vsej verjetnosti tudi v posameznih železarnah in zato je vsako čakanje odveč. V tem smislu so nato sprejeli tudi sklep, ki obvezuje poslovni odbor, da do prihodnje seje delavskega sveta združenega podjetja, ki bo v maju, pripravi predlog takšnega teama in hkrati s tem tudi sistemizacijo delovnih mest v direkciji združenega podjetja.

Drugo pomembno vprašanje, ki je bilo izraženo v razpravi pa je medsebojni promet in specializacija proizvodnje. Menili so namreč, da je treba skozi vse leto spremljati dogajanja na tržišču in s specializacijo maksimalno izkoristiti konjunkturo, - ker bo le tako osvojeno tržišče zagotovilo delo in poslovne uspehe v času dekonjunktura, ki bo sledila. Za rešitev tega vprašanja je potrebna jasna

proizvodna orientacija združenega podjetja, iz tega pa bo sledilo dogovarjanje o medsebojnem prometu in specializaciji.

Predsednik delavskega sveta je nato člane seznanil s programom dela delavskega sveta združenega podjetja, ki so ga enoglasno potrdili. V nadaljevanju se je generalni direktor seznanil člane s pismom, ki ga bo v imenu združenega podjetja poslal izvršnemu svetu skupščine SRS o problemih oskrbovanja slovenskih železarn s surovinami in o ostalih problemih gospodarjenja, likvidnosti in cen proizvodov črne metalurgije. Člani so se z vsebino prebranega pisma strinjali. Predsednik razpisne komisije za vodilna delovna mesta direkcije združenega podjetja, inž. Ivo Arzenšek, je poročal o prijavah na razpis in ugotovil, da razpis ni uspel in, da je zato sklep delavskega sveta o formiranju direkcije toliko bolj na mestu. Ob koncu seje je glavni direktor železarne Jesenice seznanil delavski svet združenega podjetja o stanju likvidnosti jeseniške železarne in o dogodkih, ukrepih in posledicah, ki so nastale v zvezi z ustavitvijo plavža zaradi pomanjkanja koks.

Po končani seji so članom delavskega sveta predstavili železarno Ravne po podatkih, ki jih je posredoval direktor Klančnik, nato pa so ogledali posamezne obrate.

Remont prazilne peči je trajal predolgo

Remont prazilne peči, ki je bil zaključen 12. marca, je bil zadnji remont prazilne peči v Železarni. Prazilna peč bo prenehala obratovati takoj, ko bo začela obratovati nova aglomeracija. To bo po vsej verjetnosti koncem tretjega kvartala letošnjega leta.

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu •

DEŽURNA SLUŽBA

	telefon	
	v pisarni	doma
SOBOTA, 21. marca:		
inž. Karel RAVNIK, elektro jeklarna	433	790/27
NEDELJA, 22. marca:		
inž. Janko PERNE, valjarna Bela	848	723
PONEDELJEK, 23. marca:		
Edi CENCEK, tehnične službe vzdrževanja	548	727
TOREK, 24. marca:		
Anton KOMLJANC, HOP	851	871
SREDA, 25. marca:		
inž. Leon MESARIČ, HVŽ	525	590
ČETRTEK, 26. marca:		
Zvone LABURA, žebljarna	738	749
PETEK, 27. marca:		
inž. Franc MLAKAR, elektrodni odd.	543	790/35

Dežurna služba traja od datuma nastopa ob 7. uri zjutraj do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite vratarja v glavni pisarni, tel. 410.

Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razglasnih deskah vratarjev.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Ko smo v letu 1969 delali okvirni načrt remontov strojnih naprav v obratu plavž, smo za prazilno peč predvideli samo delni remont. To smo utemeljevali s tem, ker je bila predvidena le še kratka obratovalna doba peči in bi bilo ekonomsko neupravičeno vlagati večja sredstva za generalni remont. Po generalnem remontu mora peč obratovati vsaj polni dve leti. Ko smo v februarju ustavili peč in jo očistili nasedlin, smo ugotovili, da s tako iztrošeno pečjo ni mogoče več obratovati. Ker je proizvodnja grodlja vezana na prazilni siderit, smo se morali odločiti za remont. Seveda smo pri tem remontu zajeli tak obseg dela, da smo popravili samo tisto, kar je bilo nujno potrebno. Staro opeko v peči smo porušili samo v toliko, da so zidarji lahko izvedli kakovostno obzidavo. Tudi pri ključavničarskih delih smo iztrošene dele samo popravili toliko, da bo mogoče obratovati do konca leta 1970. K takemu načinu dela nas je vodilo dvojje:

zmanjšati stroške in skrajšati čas remonta. Pri znižanju stroškov smo verjetno uspeli, medtem ko o skrajšanju časa težje govorimo, saj je remont trajal od 19. februarja do 12. marca, pri čemer pa ni upoštevan čas za čiščenje peči.

Po načrtu remont sicer ni bil podaljšan, ker je bil narejen na osnovi razpoložljivih delavcev strojnega vzdrževanja. Zaradi pomanjkanja delavcev smo načrtovali delo samo na eno dnino in z minimalnim številom delavcev. Na remontu je sodelovalo samo 18 ključavničarjev in še ti niso bili ves čas na remontu. Torej tudi izdelavnih ur ne more biti veliko. Remont pa bi bil lahko skrajšan le, če bi delali na tri izmene. Plavža bi dobila vsaj šest dni prej zelo dober vložek in proizvodnja grodlja bi bila lahko večja.

Pri tako zmanjšanem staležu vzdrževalcev pa je bilo to nemogoče. Če bo tako stanje trajalo še dalj časa, se bomo morali res vprašati, kako vzdrževati strojne naprave tako, da bodo sposobne za redno proizvodnjo, remontu bodo verjetno še daljši, v kolikor jih bomo sploh lahko

še opravljali. To vprašanje je posebno aktualno na strojnem vzdrževanju plavžev, saj imamo od celotnega normativa samo še 48 % sposobnih in ustreznih vzdrževalcev.

Poleg tega, da nam stalež vzdrževalcev stalno pada, so začele obratovati nove naprave, starih pa še nismo ustavili, kar pomeni, da bi morali z manjšim številom delavcev vzdrževati več strojnih naprav. Seveda to dolgo ne gre, zato je kritika vodilnih v proizvodnji večkrat upravičena, seveda pa pri tem včasih pozabljajo, da je zaradi težkih pogojev obratovanja več okvar, kakor je to normalno.

Poudariti moram, da tu ne gre samo za kritiko, ki se že preboli, posebno če je jasno, da zaradi objektivnih vzrokov ne moremo vzdrževati tako kot bi bilo potrebno. Tu gre tudi zato, da bomo zaradi slabega vzdrževanja in včasih nemogočih pogojev v proizvodnji prehitro uničili nove naprave. Tu so mišljene nove naprave za razkladanje in transport koksa in rude. Pri razkladanju koksa nimamo nobenih težav, razen tega, da imajo delavci zaradi iztrošenih presipnih korit več dela pri čiščenju. Medtem pa pri rudi zaradi nepravilne granulacije rude in včasih zaradi blata, včasih pa zaradi celih blokov, uničujemo trakove. Pri tem moram poudariti, da delavci sami, ki delajo na teh napravah, dosti ne morejo pomagati, da preprečijo zastoj na napravah. Ob tem se lahko le vprašujemo, kaj narediti. Rudnik Ljubija nam že dalj časa obljublja, da bomo dobili drobljeni siderit, vendar ostaja samo pri obljubah. Pri nas imamo sicer na prekuco vagonov vgrajeno mrežo z odprtinami 400 x 400 in morajo delavci pri razkladanju vagonov vse večje kose razbiti, pa kljub temu še pridejo na trak kosi večjih dimenzij.

Za vzdrževanje prve faze nove aglomeracije imamo sedaj samo enega ključavničarja, ki pa ne zmore vseh okvar popraviti. Če na ostalih napravah nimamo večjega dela, potem včasih damo v pomoč še druge ključavničarje. Če bi hoteli te transportne naprave dobro vzdrževati, bi morali imeti pri tem delu vsaj štiri ključavničarje in skupinovodjo. Taka skupina bi bila v stanju preventivno vzdrževati rudno traso.

Stanje v spomladanskem času bo najbrž še slabše, ker nas bodo verjetno zapustili še štirje ključavničarji zaradi odhoda k vojakom. Ob vsem tem se resno vprašujemo, kako bomo vzdrževali nove naprave, ki so veliko bolj komplicirane in tudi bolj obsežne. Če jih ne bomo že v začetku redno vzdrževali, bomo napravili ogromno škodo. Zato bo potrebno vprašanje vzdrževalcev reševati bolj zavzeto. V kolikor pa ne bomo mogli dobiti ljudi, pa bi kazalo razmišljati o tem, da bi celotno vzdrževanje novih naprav prepustili drugim podjetjem.

ToSt

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Seminar.

Religija in religioznost je vsekakor ena zanimivejših poglavij človeštva, saj se pojavi že v zgodnji stopnji razvoja človeka in ga spremlja še danes. Kot pojav je še danes zanimiva tema, s katero se ukvarjajo sociologi, teologi, etnologi, filozofi itd.

Nastanek religije in religioznosti, njene oblike in odnos človeka do nadnaravnih sil, je bila tema torkovega predavanja, ki ga je vodil prof. Srečko Krč. Tudi tokrat je bil odziv mladih zelo skromen. Majhna uteha prireditelju pa je bila udeležba članov ObK ZMS Jesenice. Prof. Krč, ki je tudi predsednik ObK ZM je ob tej priliki pozdravil zamisel predsedstva TK ZM Železarnice o skupnih podobnih seminarjih za člane obeh konferenc ZM. Žal je do tega prišlo trenutno malo prepozno, vendar je vseeno zopet narejen korak k tesnejšem sodelovanju in povezavi občinske in tovarniške konference ZM.

Predavatelj je najprej razložil nastanek in pomen prirodne in objavljene religije. Za oblike verovanja prirodne religije je značilno, da se poraja in je prisotna v zelo primitivnem življenju človeka, ki je več ali manj popolnoma odvisen od prirode. Medtem, ko se prirodna religija pojavlja že v zelo zgodnji dobi človeštva, pa se objavljena religija poraja dosti kasneje in je za njo značilno, da se je širila s pomočjo apostolov — prerokov, ki so prerokovali oblike sekte ali religije. Bistveni elementi religije pa so: intelektualni — miselno opravičevanje nadčloveške sile, čustveni — odvisnost od nadčloveške sile in pa obredi, kjer si hoče človek dobiti naklonjenost nadčloveških sil.

Svoje predavanje je prof. Krč nadaljeval z obrazložitvijo stopenj religioznosti in ateizma. Obenem je dejal, da so tudi odstopi, kjer so lahko ljudje samo navidezni verniki, navidezni ateisti in indiferentni verniki ali ateisti. Govoril je tudi o izvori religije in pri tem omenil družbeno ekonomski in družbeno psihološki faktor.

Prof. Krč je govoril tudi o sodobnih stališčih in pogojih, ki bi lahko vplivali na odpravo religioznosti. Obenem pa je povedal tudi nekaj besed o odnosu države do cerkve in ustavnih načel, s katerimi je ta odnos tudi definiran.

Po kratkem odmoru je sledila razprava, v kateri je bilo največ govora o verovanju visoko izobraženih ljudi ter odnosu komunista do cerkve in religije.

Zaradi priprav za praznovanje meseca mladosti je predsedstvo TK ZM Železarnice sklenilo, da bodo preostala predavanja po potrebi tudi po dva v tednu tako, da bi se končala že v začetku aprila. Tako sta že v prihodnjem tednu predvideni dve predavanji in sicer v torek, 24. 3., ko

bo na programu zakon o delovnih razmerjih, o čemer bo govoril inž. Tone Varl, v kolikor pa bo mogoče, pa bi proti koncu tedna o ekonomskem položaju in perspektivah Železarnice govoril direktor mag. inž. Peter Kunc. Predsedstvo TK ZM Železarnice upa, da bosta ti dve predavanji boljše obiskani, saj bo govora o stvarih, ki zadevajo vsakega člana delovnega kolektiva Železarnice, posebno pa mladega človeka, ki je za boljši jutrišnji dan vsekakor najbolj zainteresiran.

Z. E.

Redna seja predsedstva

Na torkovi seji predsedstva TK ZM Železarnice, ki jo je sklical in vodil predsednik Miro Ipavec, so prisotni govorili o sestavi kulturno-športnega programa v mesecu mladosti.

Mladi iz Železarnice se bodo 25. aprila udeležili peteroboja v Zalcu, ki ga prireja mladina tovarne Ferolit. Udeležba na tem peteroboju bo za železarsko mladino na Jesenicah tudi začetek prireditvev in tekmovanj v mesecu mladosti, ki bo manifestacija mladine ob pomembnejših jubilejih v letošnjem letu.

Na torkovi seji so sestavili tudi okvirni program raznih tekmovanj in prireditvev, ki jih bo TK ZM Železarnice organiziral. Tako bodo mladinci na predvečer 1. maja zakurili kres na Jelenkamnu, poleg tega bodo sodelovali tudi na centralni prvomajski proslavi. Na pobudo nekaterih članov predsedstva, ki so pripravljeni aktivno sodelovati v pohodu nosilcev štafete na Triglav, so člani predsedstva sklenili, da se pod njihovim vodstvom sestavi ekipa, ki bo v tem pohodu zastopala mladino Železarnice. Prav tako so trije člani predsedstva prevzeli odgovornost za sestavo treh ekip, ki se bodo udeležile tradicionalnega pohoda ob žici okupirane Ljubljane.

Od športnih tekmovanj velja omeniti še tekmovanje odbojkarjev in rokometšev, ki bodo predvidena od 16. do 19. maja; prvo v Žirovnici in slednje na Jesenicah.

Na programu je tudi kitariada, katero bo organiziral TK ZM Železarnice.

Tak naj bi bil samo okvirni program prireditvev mladih železarjev, ki pa bodo aktivno sodelovali tudi pri izvedbi programa ObK ZMS Jesenice in tudi tukaj dali svoj delež k čimboljši izvedbi prireditvev, ki so posvečene spominu pomembnejših prelomnic, ki so posredno ali neposredno vplivale na razvoj današnje družbe in ureditve.

Ob koncu seje so člani predsedstva izvolili še predstavnika, ki se bo udeležil posveta sindikalistov črne metalurgije, ki bo v Ljubiji.

Z. E.

Samoupravni organi v preteklem tednu

14. seja odbora za življenjske pogoje in rekreacijo

Predsednik odbora za življenjske pogoje in rekreacijo je sklical 14. seja odbora v torek, 17. marca. Na seji so pregledali predlog razpisa za dajanje posojil za individualno gradnjo in kriterije, ki jih bo stanovanjska komisija uporabljala pri konkretni delitvi posojil. Predlog, ki ga je pripravila stanovanjska komisija so sprejeli z nekaterimi spremembami in sklenili, da se razpis takoj objavi v ŽELEZARJU, stanovanjski komi-

siji pa naročili, da prijavljene prošilce točkuje po sprejetih kriterijih in da odboru poroča o dodeljenih posojilih prej preden bo obvestila posamezne prošilce o rezultatu.

Poleg tega so na tej seji obravnavali še nekaj vlog ter končno potrdili finančni plan sredstev za kulturno prosvetno in športno rekreativno dejavnost ter plan izredno plačanih dopustov, ker je delavski svet Železarne na zadnji seji v celoti sprejel pred-

log odbora in za to dejavnost odobril prav toliko sredstev, kolikor so jih predlagali.

33. seja odbora za plan in finance

V soboto, 14. marca je bila 33. seja odbora za plan in finance, na kateri so obravnavali samo uspehe proizvodnje I. dekade v mesecu marcu in ugotovili, da je skupna proizvodnja razmeroma dobro izvršena kljub vremenskim težavam in pomanjkanju surovin. Blagovna proizvodnja

5. seja komisije za kršitev delovnih dolžnosti v valjarni Bela

26. februarja je bila v prostorih valjarne Bela 5. redna seja komisije za kršitev delovnih dolžnosti pri svetu DE. Na seji so obravnavali

13 primerov kršitev delovnih dolžnosti. Osem sodelavcev je bilo kaznovanih z opominom zaradi neopravičenih izostankov, predčasnega zapuščenja delovnega mesta in neustreznih discipline. Z javnim opominom so kaznovali zaradi istih vzrokov dva sodelavca, enega pa zaradi fizičnega obračunavanja. Prav tako so z zadnjim javnim opominom kaznovali zaradi enega prekrška enega sodelavca. Komisija se je strinjala tudi s predlogom za izključitev Cvetar Pungerčarja. Predlog bodo posredovali tudi svetu DE.

kaže nekoliko slabši uspeh, ki pa bi bil lahko boljši, če bi bilo vse proizvedeno blago tudi odposlano. Odposlano pa ni bilo zaradi vremenskih nevarnosti in okvare žerjava v valjarni 1300. Člani odbora so menili, da se bo stanje v II. dekadi izboljšalo.

Sestanki delovnih skupin

PIV — Sestanek delovne skupine dne 3. 3. je bil organiziran po oddelkih. Obširneje so govorili o varnosti pri delu, še posebej za tiste delavce, ki so stalno na terenu in pri delu samostojni. Poudarili so, da v kolikor je delo nevarno, je treba poskrbeti za spremstvo gasilske službe. Opozarjajo, da morajo imeti delavci zaščitna sredstva vedno v uporabnem stanju. Na vprašanje tov. Krivica glede tlačnega preizkusa gumijevih cevi za praznjenje butanskih cistern bodo odgovorili na prihodnjem sestanku, pojasnjeno pa je bilo, da je treba vsako poškodbo prijaviti takoj, tudi v primeru, če poškodovani sodelavec ne potrebuje zdravniške pomoči.

SAMOTARNA — PEČI — Na dnevnem redu sestanka 12. 3. sta bili dve točki. Najprej so kritično obravnavali reklamacijo, ki so jo prejeli. Obratovodja tov. Stana je skupini obširneje obrazložil glede škode, ki so jo imeli v martinarni pri šestih prodorih. Vsak prodor in zalitje plošče stane 3 milijone starih dinarjev. Rečeno je bilo, da bi morali opeko bolj natančno prebirati. Delovna skupina se s takimi reklamacijami ne strinja. Menijo, da opeko dobro prebirajo. Možno pa je, da je vmes tudi kakšna slaba opeka, ki pa naj bi jo zidarji odstranili.

SAMOTARNA — MLINI — Na sestanku delovne skupine Podlesnik 5. 3. so razpravljali o letnem dopustu z ozirom na 42-urni teden. S predlaganim sistemom oz. načinom koriščenja dopustov so se strinjali, imeli so le pripombo, da v zimskih me-

secih dopust težje koristijo. Strinjali so se s predlogom, da iz rezervnega sklada uporabijo denar za sindikalno organizacijo in športno halo. Izvolili so še novega člana sveta DE talilnice.

SAMOTARNA — STROJNO OBLIKOVANJE — Na sestanku 9. 3. so govorili o koriščenju letnega dopusta z ozirom na 42-urni teden. Ko so delavcem zadevo pojasnili, niso imeli pripomb. Prav tako niso imeli pripomb glede sredstev rezervnega sklada, namenjenih za sindikalno organizacijo in športno halo.

SAMOTARNA — PEČI — Na sestanku delovne skupine Rus 4. 3. so se strinjali s predlogom, da je treba kvaliteto dela zaostri, predvsem pa je važno vkladanje in izkladanje opeke v peči. Strinjali so se s predlogom oz. prenosom denarja iz rezervnega sklada. Glede denarja za športno halo pa menijo, da je bolje, če ga porabijo za nabavo viličarja, s katerim bi si olajšali delo v obratu. Vozički so dotrajani in slabo popravljeni. Tov. Potokarja so izvolili za člana sveta DE talilnice.

SAMOTARNA — Sestanek delovne skupine Krmelj je bil 14. 3. Govorili so o dopustih ter o kvaliteti dela. Nujno bo treba urediti skladišče za surovine. Tudi surovine ne ustrezajo in jih ne dobivajo redno. Strinjali so se z nakazilom denarja sindikalni organizaciji iz rezervnega sklada, po drugi strani pa niso glasovali za predlog, da bi nakazali 500.000 starih dinarjev za gradnjo športne hale Podmežakljo. Z javnim glasovanjem so izvolili tov. Potokarja za člana sveta DE talilnic.

SAMOTARNA — MLINI — S predlogom, kako naj bi v prihodnje koristili dopuste, so se strinjali. Na sestanku 4. 3. so govorili o kvaliteti izdelkov, ki pa je v precejšnji meri odvisna od neurejenih skladišč, ki so na prostem. Iz rezervnega sklada je treba nakazati sindikalni organizaciji milijon starih dinarjev, bili pa so proti temu, da bi odobrili 500.000 starih dinarjev za športno halo Podmežakljo. Znesek so zmanjšali na 100.000 S din. Tudi na tem sestanku so glasovali in izvolili tov. Potokarja za novega člana sveta DE talilnic.

OTK — PREVZEMNI ODDELEK — Na dnevnem redu sestanka 26. 2. sta bili dve točki. Najprej so govorili o položaju zaradi pomanjkanja metalurškega koksa, nato pa so se strinjali z uvedbo novih komisijskih listov za JBB sistem, na katere bodo vpisovali rezultate. Čim bo enotno urejeno v vseh obratih, bodo za izdajo atestov po tekočih številkah pridobili na času.

STROJNE DELAVNICE — Na sestanku 25. 2. so ugotovili, da so bili sodelavci prek Železarja in ostalih medijev množičnega obveščanja zelo dobro poučeni o položaju, ki je nastal zaradi pomanjkanja metalurškega koksa. Z uvedbo skrajšanega delovnega časa so se strinjali, skrbijo jih le, da osebni dohodki ne bi bili manjši kot doslej zaradi stalnega porasta cen.

OTK — PREVZEMNI ODDELEK — Sestanek delovne skupine Prhaj je bil 27. 2. Po kratki informaciji o stanju v Železarni zaradi pomanjkanja metalurškega koksa so govorili o uvedbi skrajšanega delovnega časa. Omenjali so še osebne dohodke in omenili, da je treba delovni čas potrebno prilagoditi potrebam obratov, na katere so vezani. Opozorili so tudi na kadrovske probleme in predlagajo, da obratovodstvo in kadrovske sektor zagotovita ljudi iz ZIC ali pa naj bi jih usposobili na tečajih, tako da bi imeli osnovno znanje o preizkušanju materiala.

Uspešna rehabilitacija invalidov

Zapis ob praznovanju 22. marca, svetovnega dneva invalidov

Ze več kot 50 let si razne institucije bolj ali manj uspešno prizadevajo za rehabilitacijo invalidov. Skozi desetletja je pri tem ostal invalid objekt javne ali privatne oskrbe. Danes prizadeti s pravico zahtevajo, da je postavljen v središče rehabilitacije človek.

Splošna deklaracija Združenih narodov o človekovih pravicah v svojem 22. členu pravi:

»Vsak človek ima kot član družbe pravico do socialne varnosti; ima pravico do vseh gospodarskih, socialnih in

kulturnih dobrin, ki so za njegovo dostojanstvo in svoboden razvoj njegove osebnosti nepogrešljivi in mu jih omogočata notranja državna ureditev in mednarodno sodelovanje ob upoštevanju organizacije in podpore vsake države.«

V našem osnovnem dokumentu v ustavi SFRJ je v 36. členu med drugim zapisano:

»Družbena skupnost ustvarja pogoje za usposobitev občanov, ki niso popolnoma zmožni za delo ter pogoje za njim primerno zaposlitev.

Občanom, ki so nezmožni

za delo in nimajo za preživljanje potrebnih sredstev, daje družbena skupnost pomoč.

Kdor noče delati, čeprav je zmožen za delo, ne uživa pravic in družbenega varstva, ki jih ima človek na podlagi dela.«

Pravice invalidov so pri nas konkretnije določene — odrejene v temeljnem zakonu o invalidskem zavarovanju, v statutih in pravilnikih o delovnem razmerju v delovnih organizacijah. Seveda pa je poleg pravilnikov potrebna za uspešno in načrtno reševanje še konkretna pomoč vseh občanov, ki so z ozirom na svoj družbeni ali službeni položaj, ki so po svoji naravi in strokovnosti le to sposobni nuditi.

Družbena skupnost je dolžna, da z ustrezno temeljno zakonodajo zagotovi pravico

do splošne medicinske, poklicne in družbene vključitve, ki mora biti pravočasna in mora potekati kontinuirano. Istočasno so pozvani tudi samoupravni in upravni organi prosvetnih, zdravstvenih in socialnih zavodov — služb, kot tudi delovnih organizacij, da organizirajo in izvajajo rehabilitacijo na ustreznih podobnih strokovnih ravni, do usposobitve prizadetega občana — invalida za delo. Šele ko človeka usposobimo za delo, smo mu omogočili uživanje vseh ustavnih pravic, seveda če je le prizadeti želel in je sodeloval pri izvajanju postopka rehabilitacije.

Potreba po rehabilitaciji se kaže že pri invalidnih otrokih. V Sloveniji imamo okrog 40 tisoč duševno nezadostno razvitih in vse te je treba prek posebnih osnovnih šol in drugih ustreznih zavodov usposobiti za ustrezno delo.

V okviru Slovenije je bilo v letu 1967 rehabilitiranih 198 delovnih invalidov in 463 invalidnih otrok. V tem letu so delovne organizacije v Sloveniji zaposlovale 7929 delovnih invalidov, nezaposlenih pa je bilo 503 delovnih invalidov.

V Železarni smo v letu 1967 imeli zaposlenih 328 delovnih invalidov oz. skupaj 461 invalidnih oseb, z odhodom starejših delavcev — invalidov v pokoj se je to število znižalo, tako da imamo sedaj zaposlenih 289 delovnih invalidov oziroma 399 invalidnih oseb.

V tem številu je 15 invalidov z izgubo noge — s protezo, 11 invalidov z izgubo roke, 8 invalidov ima težjo okvaro roke. Tudi med ostalimi invalidi je še več invalidov z drugimi težjimi okvarami ali težjo boleznijo.

Po sklepu delavskega sveta Železarne z dne 27.2.1970, se v skladu s pravilnikom o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev

RAZPISUJE

odobritev gradbenih posojil za individualno gradnjo stanovanj v višini 641.380 N din, do katerega so upravičeni člani delovne skupnosti železarne Jesenice. Glede omejenih sredstev in velikega števila neurejenih stanovanjskih problemov, imajo pri odobritvi posojila poleg kriterijev pravilnika prednost:

1. posojilojemalci, ki dogradijo svoje stanovanje — hiše v letu 1970;
2. v kolikor pod tč. 1. ni zadostno število prosilcev za posojila, se rešuje posojilojemalce, ki bodo v letu 1971 zaključili gradnjo svojih stanovanj;
3. posojilo se ne podeli graditeljem stanovanj izven območij občine Jesenice in Radovljica;
4. maksimalna višina posojila je do 40.000 N din, končno višino bo določila stanovanjska komisija po končnem razpisu;
5. skrajni rok vračanja posojila je 20 let, odvisno od višine odobrenega posojila in finančne sposobnosti posojilojemalca;
6. obrestna mera je 1 %;
7. odobreno posojilo posojilojemalec prične vračati od dneva vselitve, ki je določen s posojilno pogodbo;
8. s posojilno pogodbo se določi ustrezno skrajšanje odplačilnega roka, če se prosilec ne vseli na datum, ki je določen s posojilno pogodbo.

Prosilci posojil za individualno gradnjo stanovanjskih objektov morajo v prijavi posredovati sledečo dokumentacijo:

1. pismeno vlogo z navedbo kraja gradnje, števila družinskih članov, višino mesečnega dohodka družine, sedanje stanovanje, ki ga sprostijo, višino že vloženih sredstev v stanovanjski objekt, faza dograjenosti ter rok dograditve ozir. vselitve. Nadalje številko gradbene parcele, številko vložka in katastrsko občino gradnje. Potrebne formulirje prosilci dvignejo na tajništvo kadrovskega sektorja.
2. K pismeni vlogi priložiti:
 - gradbeno dovoljenje
 - odločbo o odobreni lokaciji
 - potrjeni gradbeni načrt in predračun
 - seznam materialov in del, ki jih prosilec namera nabaviti z odobrenim posojilom
 - prosilci, ki jim je že bilo dodeljeno posojilo, naj navedejo številko in datum posojilne pogodbe in višino posojila posojilodajalca oziroma potrdilo banke, kjer imajo deponirano gradbeno dokumentacijo.

Vloge prosilcev, ki ne bodo vsebovale zahtevanih podatkov in dokumentacije, bo pristojna služba že ob sprejemu zavrnila.

Prosilci naj vloge s priloženo dokumentacijo osebno dostavijo na kadrovske sektor — referat za stanovanja, do 28.3.1970 vsak dan od 7.—9. ure.

STANOVANJSKA KOMISIJA
ŽELEZARNE JESENICE

18. seja predsedstva tovarniškega odbora OO sindikata

V torek dopoldan je bila v sejni sobi delavskega doma pri Jelenju 18. redna seja predsedstva TO OO sindikata. Dnevni red je obsegal štiri točke. Predsednik tov. Mlinarič je najprej prisotne seznanil z izpolnjevanjem sklepov, sprejetim na 15., 16. in 17. seji, nato pa je spregovoril o kriterijih in razpisu za odobritev posojil članom kolektiva, ki gradijo ali bodo gradili stanovanja. Samo poročilo, kakor tudi enournna razprava, je bila več ali manj informativnega značaja in namenjena temu, da predsedstvo posreduje mnenje in stališča odboru za življenjske pogoje in rekreacijo pri DSZ, ki je o tej zadevi razpravljal prav tako na torkovski seji.

SOCIALNO ZDRAVSTVENA SLUŽBA ŽELEZARNE V NOVIH PROSTORI

Zaradi čim boljšega sodelovanja sodelavcev socialno zdravstvene službe Železarne s sodelavci v obratni ambulanti, se je uprava podjetja odločila, da del izpraznjenih prostorov po ukinjenem bolniškem oddelku pri obratni ambulanti Železarne usposobi za poslovne prostore naše socialno zdravstvene službe.

V zgornjih prostorih obratne ambulante že poslujejo: vodstvo oddelka, socialni delavci, referent za rekreacijo in inhalatorij. Oddelek fiziopreventive pa še dalje ostane v prostorih ob glavnem vhodu v Železarno.

Tudi služba socialnega zavarovanja bo še dalje poslovala v sedanjih prostorih na kadrovskega sektorja.

Sodelavci! Vsi, ki rabite usluge socialno zdravstvene službe in posebej še oni, ki ste se in se boste v bodoče posluževali inhalatorija, pridite v bodoče v zgornje prostore obratne ambulante.

V istem nadstropju tudi že deluje dispanzer za medicino dela.

V drugem delu seje pa so člani predsedstva obširneje razpravljali o gospodarskem položaju Železarne. Dalj časa so se zadržali pri podatkih, ki so bili objavljeni v Železarju in se nanašajo na likvidnost ter morebitno ustavljanje proizvodnje. Bili so mnenja, da imamo že sedaj opravka, še več pa ga bomo imeli v prihodnje pri reševanju problemov, kjer bo morala biti dejavnost sindikata kar najbolj učinkovita in prisotna.

Ob koncu seje je bilo omejeno še praznovanje svetovnega dneva invalidov, ki ga

letos tudi prvič praznujemo. Član predsedstva Zdravko Pogačnik bo pripravil ustrezen predlog, kako naj bi praznovanje izpeljali v naši Železarni oziroma na Jesenicah.

Izdelan je tudi osnutek pravil sindikalne organizacije, ki bo delovala v združenem podjetju Slovenske železarne. O osnutku pravil, ki so ga obravnavali tudi že v Ravnah in Štorah ter sploh o pripravah na prvo sejo plenuma je posredoval kratko informacijo predsednik tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Srečka Mlinarič.

4. seja komisije za racionalizatorstvo in novatorstvo v valjarni Bela

4. seja komisije za racionalizatorstvo in novatorstvo v valjarni Bela je bila 5. marca. Obravnavali so tri predloge, ki so jih predložili inž. Črv, inž. Perne, inž. Lavrenčič ter ponovno inž. Črv in inž. Perne.

Pri prvem predlogu komisija meni, da je zelo koristen in tudi edini možen način valjanja slabov in blumov, ko je še edini uporaben par valjev na tridnevnem struženju. Pozitivno je bil ocenjen tudi predlog inž. Lavrenčiča. Prednost njegovega predloga je v tem, da ob morebitni okvari generatorja v strojnihi bluminga in štekla Thyristorska močnostna enota (1280 A) lahko namesti katerikoli generator in opravlja enako funkcijo. Poleg tega so obravnavali še

predlog za spremembo kalibracije bluming duo valjev, ki sta ga predložila inž. Črv in inž. Perne. Tudi ta predlog je zelo umesten in ga že dve leti uporabljajo. Doseženi so bili dobri rezultati pri zmanjšanju izmečka, dana pa je tudi možnost uporabe Edgar ogrodja v kombinaciji z duom.

To doslej zaradi nesimetričnosti gladkega dela ni bilo mogoče. Tudi izračun prihrankov je tak, da bo komisija omenjeni predlog predložila odboru za racionalizatorstvo pri DSZ.

Ob koncu seje so obravnavali še 31. člen pravilnika o izumih. Komisija bo imela evidenco novatorjev ter z ozirom na število in njihovo pomembnost tudi uveljavila določilo tega člena.

Slavko Tarman:

Maskiranje in zatemnitev v industriji

6

Maskiranje radijskega in telefonskega omrežja predstavlja glavno nalogo zaščite in očitovanja komunikacije v zaledju z namenom prestrežanja razgovorov in depeš. Z dajanjem napačnih podatkov o posameznih nalogah ustvarimo dezorientacijo pri sovražniku. Da bi se zaščitile depeše, se vedno šifrirajo po določenih ključih, poleg tega pa se stalno menjajo valovne dolžine in pozivni znaki. V času agresije bo zbiranje podatkov s priključevanjem na telefonske linije in prestrežanjem radijskih depeš — najbolj pogosta oblika dela agresorja. Tovrstno zbiranje podatkov je enostavno in lahko izvedljivo, zato so potrebni posebni varnostni ukrepi ter previdnost tistih, ki ta sredstva uporabljajo.

Kemijsko maskiranje:

Naloga kemijskega maskiranja je onemogočiti agresorju odkrivanje, fotografiranje in ciljanje objekta, čeprav pozitivno ve, da je objekt na določenem področju. Ta način maskiranja izvedemo z dimom ali meglo. Dim nastaja pri gorenju snovi iz majhnih delcev trdnih teles, megla pa iz drobnih kapljic tekočine (kemikalije), ki razpršena plava v zraku. Obe obliki — dim in megla ustvarjamo umetno s pomočjo različnih kemikalij (trdne in tekoče snovi), odtod tudi ime — kemijsko maskiranje. Ta način maskiranja uporabljamo pri večjih objektih (ki so že znani sovražniku), vendar imajo ogromen pomen za državo in gospodarstvo (železniška križišča, rudniki, rafinarije, nafte, posamezni industrijski objekti, bazična industrija). Sredstva za kemijsko maskiranje delimo v industrijska ter priročna

In kje so zaposleni ti invalidi? Kar 12 invalidov z amputirano nogo je v proizvodnem procesu in le trije v varnostni službi, tudi 7 invalidov z amputirano roko in štirje s težjo okvaro noge ter štirje s težjo okvaro roke so v proizvodnem procesu.

Pri tem podatku ne smemo prezreti tako važnega faktorja kot je osnovna izobrazba prizadetega. Med uspešno rehabilitiranimi invalidi so namreč tudi taki z minimalno šolsko izobrazbo; le-ti so s svojo vztrajno voljo ob polnem razumevanju odgovornih delavcev pri izvajanju rehabilitacije uspeli oziroma napredovali iz polkvalificiranega delavca pred invalidnostjo celo na visokokvalificirano delovno mesto.

Ob upoštevanju gornjih podatkov vsekakor ni neupravičena ocena — pohvala, izre-

čena decembra lani na zveznem posvetovanju o dopolnitvi sistema invalidskega zavarovanja v Opatiji, da predstavlja sistem in organizacija varstva invalidov v železarni Jesenice višek humanosti. Napak bi bilo misliti, da ob tej ugotovitvi ni nobenega resnejšega problema pri reševanju invalidov ali da so vsi invalidi zadovoljni oziroma da so organizatorji proizvodnje z vsemi invalidi zadovoljni. Važna je ugotovitev, da je teh obojestransko negativnih primerov med zaposlenimi invalidi manj, kot med ostalimi delavci.

V Železarni že nekaj let spreminjamo strukturo proizvodnje, ukinjamo stare obrate, odpiramo vrata modernjšim proizvodnim procesom, odpravljamo težka fizična dela in uvajamo nova fizično lažja delovna mesta. Vse to pa še ne zmanjšuje

problema in težav pri zaposlovanju invalidov, saj so zahteve po večji strokovni izobrazbi in po večji ročni spretnosti večkrat tudi težko rešljive.

Tako v podjetju kot v občini in na širšem področju bodo še potrebni napor in prizadevanja za zadovoljivo reševanje prizadetih ljudi — invalidov. Ob vsestranskem sodelovanju pri izvajanju celotne rehabilitacije in s prizadevnostjo samega invalida bomo tudi v bodoče uspešni in zadovoljni na tem področju.

Naj zaključim razmišljanje ob svetovnem dnevu invalidov z ugotovitvijo, da uspešna rehabilitacija pomeni za družbo veliko razbremenitev, saj prej vzdrževani član družbe postane aktiven podpornik družbe.

Zdravko Pogačnik

Spomini iz NOB Jože Vidic

Jeseniški skojevci umirajo za domovino

Morda bi kdo pomislil, da se Ferdo ni hotel učiti. To ni bilo res. Ferdova sestra Dana se spominja, da je Ferdo veliko bral in se učil. Mnogo noči je prebedel ob knjigah. Najrajši je bral marksistično literaturo, ki so mu jo skrivaj posojali starejši komunisti.

Ferdo Koren

Ferdo se je v konzumu pri Jeleni izučil za trgovskega pomočnika. Želel se je zaposliti v tovarniški trgovini imenovani Kašta. Že prvo jutro ga je poklical šef kašte in

vprašal: »Kje si se izučil za trgovca?« »V konzumu,« je odvrnil Ferdo. »Aha, pri rdečih,« si se učil kajne?« je cinično zagodrnjal šef. »Za take pri nas ni prostora.« Ferdo je bil odpuščen z dela, ker je bil že zaznamovan kot pristaš »rdečih«. Čez nekaj časa se je zaposlil kot delavec v železarni.

Nekega večera se je pri Korenovih oglašil Jesih, komandir javorniške žandarmerije. »Ali veste, kje se potika vaš sin Ferdo vsak večer?« je vprašal Jesih očeta. »Kaj jaz vem kod hodi, saj je vendar mlad,« je nejevoljno odgovoril oče. Žandar pa se ni dal kar tako odgnati: »Vaš sin je pri rdečih. Komunist je. Z njimi se skrivaj sestaja.« To je bila že bolj resna obtožba. »Bež'te, bež'te, kdo pa vas je tako hudo potegnil za nos,« se ni dal ugnati oče.

Leta preizkušnje in prvo razočaranje je Ferdo doživel, ko je nameraval oditi v boj v Španijo. Vsak dan je bral novice iz Španije, ko pa so prvi Jeseničani zapustili domove in odpotovali na bojišče v Španijo, se je tudi Ferdo odločil za skriven odhod. V mladostni vnemi je verjel, da organizacija odhoda v Španijo

odlično deluje, da so širom po Evropi postavljene zanesljive javke. Pa ni bilo tako. Ferdo je ilegalno prekoračil državno mejo, toda že na kroški strani ni več vedel, kako naj potuje naprej. Slavko Federle je obvestil Korenove: »Vaš sin Ferdo je v Podrožici. Namerava odpotovati na bojišče v Španijo, a ni prave zveze. Pojdite ponj in ga pripeljte nazaj.«

Mama se še danes dobro spominja, s kakšno težavo ga je pripeljala nazaj. Po vrnitvi na Jesenice so ga za 14 dni zaprli. Tako je spoznal tudi grenko stran življenja revolucionarjev. Prvo razočaranje in tegobe pa vendar niso omajale njegove trdne odločnosti, da ostane zvest boju za delavske pravice.

Ferdo je bil sprejet v članstvo Komunistične partije na Jesenicah, ko je bil star 18 let. Sprejeli so ga na sestanku partijske celice pod odrom v dvorani pri Jeleni. Kmalu po sprejemu v partijo so ga izvolili za sekretarja jeseniških skojevcev. Na njegovo pobudo je mladina organizirala marsikatero akcijo. Tam, kjer danes stoji televizijski stolp na Mežakliji, je Ferdo s skojevci vsako leto

za prvi maj izobesil rdečo zastavo.

Tik pred vojno je bil na Poljanah nad Jesenicami sestanek skojevcev in mladincev. Sestanku je prisostvoval tudi član CK KPS Boris Kraigher. Da bi odvrnili sum so sestanek organizirali v Rozmanovi gostilni. Policija, ki jih je zasledovala je obkolila gostilno.

O tem dogodku so ohranjeni sodnijski akti. Žandarmerijski kaplar Milutin Lazarevič je na okrajnem sodišču v Radovljici drugega aprila 1941. leta dal naslednjo uradno izjavo:

»Nek zaupnik je sporočil žandarmerijski postaji v Zgornjih Gorjah, da se sestajajo v gostilni Rozman Franciške na Kočni komunisti. Konkretno je potem postaja zvedela, da bo tak sestanek tudi dne 26. marca zvečer. Zaradi tega nas je šlo več orožnikov zvečer do te gostilne, katero smo obkolili. Dvorana v kateri je bil sestanek, je precej skrita ter ima dva vhoda in sicer enega direktno od zunaj in enega pa skozi več drugih sob. Sporo-

čeno nam je bilo, da se bo sestanka udeležilo 16 delavcev. Med pol deseto in deseto uro zvečer smo šli v sobo, kjer je bil sestanek ter smo tam videli, da je prvoosumljeni Boris Kraigher ravno stal in je takrat očividno govoril. Kaj je pa govoril, nismo slišali, ker se od zunaj to ni slišalo, dočim je on v momentu, ko smo mi vstopili, nehal govoriti. Ostali osumljenci pa so sedeli okrog mize in ga poslušali. Bil je še en udeleženec, ki pa je pobegnil. Domnevali smo, da je pobegnil Ferdo Koren z Jesenic. Navzoče smo aretirali. Pri njih smo našli to, kar je navedeno v ovadbi.

To je vse kar mi je znano o predmetni zadevi. Milutin Lazarevič.«

Žandarmerijska postaja v Zgornjih Gorjah je 27. marca 1941. leta zaradi kaznivega dejanja prijavila sodišču Borisa Kraighera, Zvonimira Laburo, Stanka Kobala, Antona Černeta, Radota Faganela, Mirana Pavšiča, Franca Paplerja, Slavka Ferčaja, Ivana Rebernika, Aleksandra Keliha, Petra Ruparja in Darinko Močnik. Za Ferda Korena je bilo v prijavi rečeno, da bodo zoper njega poslali ovadbo, čim bo aretiran. V opisu kaz-

nivegej...
stva...
na ošč...
in drne...
merij...
so zasta...
mladi...
Rozman...
je nam...
prijaz...
staje pr...
nasle...
u merij...

»Za...
Koren...
ljane...
Kraiga...

Sanes...
predz...
večkn...
nisti...
kr...
vinarg...
senica...
dino...
ani...
SKOJ...
j...
stične...
Tako...
bil...
č...
kater...
nisti...
bl...
bl...
je v...
polic...
ga...
so gavz...

Nei...
iz Lj...
nek...
minter...
ka...
deljen...

Na...
Fran...
Boris...
aigl...

da...
Jug...
članov...
lavsk...
organ...
bolj...
sinov...

Milan Fülle

Tisoč let Prage

Praga je prečudovita sinteza prirodnih lepote in človekove ustvarjalnosti. Na levem bregu Vltave so v strmino stisnjeni Letna, Hradčany, Praški grad in Petřín, pokrit z globokim zelenilom, v njegovem obokanem klinu pa leži slikovit prirodni amfiteater Mala Strana. Nasproti strmemu levemu bregu Vltave pa leži njemu kontrasten desni breg, širok in raven. Zgoraj Vitkov in Vinohrady, spodaj Karlov in Vyšehrad. Na obeh bregovih, kjer dela reka velik lok, je pred več kot tisoč leti nastalo jedro današnje Prage. Tik ob reki so postavili majhne kočice in trgovince. K tem prebivalcem so iz okoliških krajev prihajali ljudje, ki so na Bubenčih in pozneje na Hradčanih postavili prve večje stavbe, da bi lahko nemoteno zamenjavali blago. Okoličani so prinašali plodove in izdelke domače obrti, domačini pa so jim nudili možnost prenočišča ter jim v zameno dajali kožuho in

usnjene izdelke in tako stalno širili obseg blagovne izmenjave. V začetku 9. stoletja so praško kotlino naselili Čehi, ki jih je vodil rod Premislavcev. Zgradili so dva gradca, starejšega v drugi polovici 9. stoletja na Hradčanih, mlajšega pa v prvi polovici 10. stoletja na Vyšehradu.

Sprva je bila Praga pravi konglomerat naselij, zaradi gospodarske moči pa je zavzemalo najvišje mesto judovsko naselje. Najstarejši zapis o Pragi pa je delo arabskega pisatelja Al Bekrija iz Cordobe, to pa ni odlika judovskega trgovca Ibrahima Ibn Jakoba, člana mavrskega odposlanstva cesarju Ottu I. Ibn Jakob je takrat, okrog leta 965, obiskal Prago in na odlitku se bere: »Praga je mesto živahne trgovine v češki zemlji. Sem prihajajo Rusi, Poljaki, Judi, Madžari in mohamedanci, da bi tu kupili sužnje, kositra, kožuho, konjska sedla, orožje, ščite, vse, kar tu izdelujejo. Praga

je mesto, zgrajeno iz kamna in apna.« Poznejše arheološke raziskave tega niso v celoti potrdile. Popolnoma točno je ugotovljeno, da je že leta 890 stala kamnita cerkev Gospe Marije, prvi krščanski spomenik na Češkem. Zgrajena je bila za časa prvega zgodovinsko znanega kneza Borivoja. Poleg te cerkve je bilo okrog leta 921 postavljena kamnita bazilika svetega Jiříja, zgrajena za časa kneza Vratislava. Kot tretja kamnita stavba pa je bila deset let kasneje zgrajena rotunda sv. Vite, postavljena za časa kneza svetega Václava. Rotunda naj bi služila za potrebo cerkev tega vladarja, ki ga je mučeniška smrt povišala v svetnika, prvega svojega ljudstva in za patrona vsega češkega naroda. To pa je bil tudi ves kamen in vse apno, ki jih je lahko videl mavrski popotnik. Ostale stavbe na gradu, vstevši knežjo palačo, prav tako pa ostale stavbe pod gradom in v okoliških vaseh so bile zgolj

iz lesa in gline. Iz istega materiala je bilo tudi obzidje knežjega dvora. Podobno je bilo tudi na Vyšehradu, kar je prvič omenjeno v dobi kneza Boleslava II. Ta Boleslav ni bil le božji knez, kot je nazvan, pač pa je bil tudi dober politik in pomembna kulturna osebnost. Z gradnjo škofovske cerkve sv. Vite v letu 973 je osvobodil svojo domovino cerkvene odvisnosti rezenskim škofom. Z gradnjo dveh samostanov, benediktinskih sestra v cerkvi sv. Jiříja leta 973 in moškega benediktinskega konventa (samostana) leta 993, je prispeval znaten delež k duhovnemu in kulturnemu napredku svoje dežele.

Do konstantnejšega kulturnega razvoja Prage pa pride šele sto let pozneje, za Vratislava II., prvega češkega kralja. Ta je prenesel dvor na Vyšehrad in ga bogato opremil. Zgradil je kapitol, postavil kamnito palačo in tri cerk-

ve. Danes stoji le še rotunda sv. Martina. V čast njegovega kronanja je bil naslikan takozvani Vyšehradski evangelista, najstarejši češki prosvetiteljski spomenik (1085. l.). V času njegove vladavine je vzniknila nova praška stavbna dominanta — bazilika sv. Vite na mestu Václavove rotunde. Kosmos, kronik takratnega časa trdi, da je bila Praga prepolna zlata in srebra in da je bilo eno najboljših mest tede. Center trgovine so bile današnje Staromestecke namesti. V tej dobi se je tu pojavila knežja carina, Ungelt ter bolnišnica in kapela za inozemske kupce. Okrog tržnice so počasi rastle kamnite zgradbe najboljših trgovcev, ta stavbarski razvoj pa je bil najhitrejši za časa Vladislava II. (1140—1173), zaveznika Fridricka Barbarosse, kar ni prineslo Vladislavu le kraljevske krone, pač pa tudi izredno vojaško korist. Z njo in s trgovskim dobičkom, katerega del so morali trgovci kot nekaj davek odvajati kroni, se je razvijala takratna romanska stavbarska in kulturna Praga. Gradec je bil predelav v romanski stil, v ta stil ni bil predelav le stolp svetovitske kapele. Po požaru leta 1142 je bila zgrajena nova bazilika sv. Jiříja, kakršna je še danes. Oba dela mesta pod gradom, levi in desni breg Vltave, sta bila povezana z novim mo-

stom, nov...
dislav...
letom...
2).
kilom...
nem...
Wür...
častn...
si...
tem...
Prag...
stav...
stani...
etki...
stana...
Stta...
Take...
p...
koncu...
v...
kot...
stav...
nje...
dime...
set...
in...
tih...
z...
To...
je...
za...
ga...
Prag...
imen...
V...
ter...
le...
stu...
jetla...
hovna...
turiz...
znani...
logi...
pa...
lask...
lej...
visok...
ki...
kipar...
in...
Velik...
met...
ima...
okov...
izred...
jstu...
kovan...
ena...

Na...
tu...
je...
im...
raga...
kul...
turo...
mest...
stali...
neko...
mo...
je...
pre...
z...
va...
I...
le...
je...
st...
z...
trgom...
je...
n...
vozgr...
cei...
so...
pr...
ci...
ne...
pr...
in...
nov...
je...
T...
mest...
ort...

nivegalejanja »radi zločin-
stva iz 1. točke 2 in zako-
na o štiti javne varnosti
in druge ureditve« žandar-
merijska postaja navaja, da
so za staneke komunistične
mladi v gostilni Francke
Rozmarinovi 26. marca, to
je nam dan sestanka. Iz
prijava žandarmerijske po-
staje prje posredujem še
naslednjo ugotovitev žandar-
merije:

»Za klicanje sestanka je
Koren bil navodilo iz Ljub-
ljane, menda od Borisa
Kraigha.

Sam staneke ima svojo
predzgodovino. Že prej so se
večkrat sestajali mladi komu-
nisti pri krinko društvu »Ko-
vinar« v gostilni Lasan na Je-
senicah namenom, da mla-
dino organizirajo v društvo
SKOJ, je Savez komuni-
stične mladine Jugoslavije.
Tako bil tudi 20. III. zve-
čer v gostilni Lasan staneke,
katere je vodil neki komu-
nist iz Ljubljane. Sestanke je
bil kmalu razpuščen, ker se
je v tisti noči pojavil detektiv
policijske komisarijata, ki
so ga vsočeli člani poznali.

Neidentificirani komunist
iz Ljubljane je na ta sestan-
ek posel resolucijo Kom-
interna katera je bila raz-
deljena med skojevce.

Na stanku v gostilni
Franckozman 26. marca je
Boris Kraigh govoril:

da je Jugoslaviji že 60.000
članov; da se mora dela-
vskladina na Jesenicah
organizirati in boriti za svoj
boljši materialni položaj. Pri-

sotnim je prikazoval mizeren
polažaj vajencev in delavcev.
Spodbujal jih je, naj se zdru-
žijo v borbi za delavske pra-
vice in jim dal nasvete, kako
naj delujejo. Priporočil jim
je, naj se včlanijo v društvo
Sokol in fantovske odseke,
da bi v teh organizacijah pri-
dobivali simpatizerje komu-
nizma...

Na sestanku so se zmenili,
da se bodo odslej sestajali
samo voditelji mladinskih or-
ganizacij. V taki obliki naj
bi bil to zadnji staneke... »
Zvone Labura, ki se je ude-
ležil sestanka na Poljanah in
bil tako kot vsi drugi areti-
ran, se spominja, da je bil
posvet na Poljanah v strogi
tajnosti. Da ne bi bili prese-
nečeni, so pred vrata posta-
vili stražarja. Pred začetkom
sestanka so se zmenili, da se
bodo v primeru vpadu žan-
darjev izgovarjali, da so na
družabnem večeru zaradi od-
hoda dveh tovarišev k voja-
kom. Še predno je bil sestan-
ek zaključen, je Franci Pa-
pler, ki je bil pred vrati na
straži, zavpil: »Bežimo, žan-
darji.« Pobegnil pa je samo
Ferdo Koren, ker je bil v ti-
stem trenutku v kuhinji, ka-
mor je šel po kitaro.

Kako so pred vojno izgle-
dali skojevski oziroma mla-
dinski sestanki? Labura se
spominja, da je ponavadi Fer-
do Koren na sestanku bral
razne referate, enkrat je bral
celo odlomke iz Kapitala,
vedno je prinašal razne bro-
šure, zakon o vajencih ipd.

(Nadaljevanje)

stom, imenovan na čast Vla-
dislava Žene Judite (pred
letom 12). Dolg je bil pol
kilometra, po mostu v Re-
nem in v Würtzburgu najvelič-
astnejši srednji Evropi. V
tem času so bili na ozemlju
Prage stavljeni trije samo-
stani, etki slavnega samo-
stana v Stahovem.

Tako pojava Praga na
koncu in v začetku 13. stol.
kot enajvečjih mest ted-
nje do imela je nad petde-
set celotnih in izrednih kamni-
tih zgradb in vplivnih meščanov.
To je začetek najstarejšega
deprage, ki se danes
imenuje Stare Mesto pražsko.
V tem obdobju in lepem me-
stu je bila trgovina in du-
hovna kultura. Iz te dobe so
znani logi zapiski, iz njih
pa lahko sklepamo, na kakšni
visoki ravni je bilo slikarstvo,
kiparstvo in umetnostna obrt.
Velikometniško vrednost
ima dekovačev, ki so bili
izredni mojstri v izdelovanju
kovane denarja in medalj.

Na koncu romanske dobe
je imela Praga vse gmotne in
kulturne sile, da bi se kot
mesto civiliziralo in dobilo
neko prvo osnovo. Do tega
je prišlo za kralja Václava
I. leta 1230. Ko se
je stari združil z novim
trgom, je nastal okrog no-
vo-zgrajene cerkve sv. Havla,
so prebivalci dobili odmerje-
ne pravice in svobodo mešča-
nov. Tako je nastala
mestna četrt pod gradom, še

danes imenovana Stare Me-
sto. V drugi etapi, za Přemysla
II., leta 1275 je tik pod
gradom zrastle tim. Menši
Mesto, sedaj Mala Strana,
prebivalci mesta pa so dobili
pravice po magdeburškem
vzoru. Zaradi teh pravic in
privilegijev, ki jih je dal kralj
bogatom meščanom, se je so-
cialni prepad med prebival-
stvom stalno večal.

Pravno preimenovanje Pra-
ge v mesto je odprlo vrata
tudi gotski umetnosti, z njo
pa novim oblikom duhovnega
in posvetnega življenja. Glav-
ni poborniki gotške duhov-
ne kulture so bili menihi,
franciškani in dominikanci, ki
so v mesto prinašali tudi raz-
ne razvojne stopnje evropske
gotške arhitekture. Z razširit-
vijo trgovskih stikov in poli-
tično ekspanzijo Přemysla II.
»železnega in zlatega kralja«,
je v laičnem življenju vladajo-
čega razreda, pri šlahti in
mogočnejših Pražanah nastala
znatna sprememba. Češko go-
spodarstvo je prišlo v direktni
stik z zahodno kulturo. Lov
in zabava izpopolnjujeta pro-
sti čas, uvoz svil iz Italije
in blaga iz Nizozemske pove-
čuje luksuz in oblačanju. Vi-
sok kulturni nivo Přemysla se
ne kaže le v preoblikovanju
mesta iz romanskega v got-
sko, pač pa tudi v stikih z
arabskimi astronomi in astro-
logi, ki so v tem času prihaj-
jali v Prago.

(Nadaljevanje)

Miha Klínar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha Klínar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha K

112.

»Človek mora imeti oči na vseh. Zliti se mora
z njimi v eno in se jim prepustiti tako, kakor se
prepustiš muziki pri plesu. Plesati moraš z njimi
natančno v njihovem taktu, drugače te lahko poho-
dijo,« govori s podobami nazorneje in razumljiveje,
kakor če bi govoril naravnost.

Tine ga razume. Dober učenec je, a Črnelič dober
in nesebičen učitelj.

»Delaš, delaš,« mu pojo stroji, sam pa si govori:
»To niso več sanje. To je resnica, resnica, resni-
ca...«

6
»Črnelič? O, poznam ga,« pravi Tone, ki je naletel
na Tineta pri odhodu s Tinetovega prvega šihita in
ga vprašal, kako se je v novem okolju znašel. Sku-
paj zapuščata tovarno in odhajata proti domu. »Nje-
gova zgodba me že dolgo mika, da bi jo spremenil
v povest. Eden starih je. Starih pobornikov za našo
stvar, mislim,« poudari Tone, ki nehalno misli na
povesti, ki bi jih rad v svojem življenju napisal,
povesti o delavcih, o katerih je pri nas na Sloven-
skem tako malo napisanega, kakor da delavstva,
tistega razredno zavednega delavstva sploh ni bilo
in ga ni, ali pa kakor da delavec nima svojega
obrazu, marveč obraz meščanske in omahljive mno-
žice. »Tisti, ki tako mislijo, delavstva ne poznajo
ali pa ga nočejo poznati. Radi bi videli, da bi bilo
tako, za kakršnega ga razglašajo. Radi bi ga obdržali
na vajejih delavske neosveščenosti in nezavednosti,
da bi ga lahko še naprej peharili in izrabljali. To so
različni pisatelji, ki trdijo, da svoje stvari ustvar-
jajo z nestranskimi, brezrazrednimi in netendenč-
nimi pozicij, v resnici pa so hudo strankarski, me-

SIVO MESTO

ščansko razredni in meščansko tendenčni. To je
čutiti tudi po tem, ker bi radi razvrednotili sleherni
pisateljevanje o boju delavstva za svoje pravice,
predvsem pa o posameznikih, ki ta boj vodijo in
se prizadevajo, da bi delavske množice razredno
osvestili in jih prekalili za boj, ki ne bo smel nikoli
prenehati, dokler bi ne bila ustvarjena brezrazredna
in za delavstvo in večino človeštva najpravičnejša
in najznosnejša družba... Sicer pa vhaJam v stran,
ker sem ti hotel odkriti samo Črneličovo zgodbo,«
pravi Tone in pripoveduje o Črneliču, Tine pa poslu-
ša zgodbo o nezakonskem otroku, ki ga je mati dala
v rejo nekemu kmetu, sama pa šla za dojitljo h go-
sposkim ljudem. Otrok je rasel brez očeta in matere
v šolarja, ki je smel v šolo le takrat, kadar mu ni
bilo treba pasti živine. »Kmet ni potreboval šolarja,
marveč pastirca.« O, jaz vem, kako je to! Sam sem
bil v otroških letih nekaj časa pastir.«

»Pastir si bil?«

»Bil. A govoriva raje o Črneliču! Pasel je, dokler
pri štirinajstih letih ni gospodarju povedal v obraz,
da mu ne bo ne za pastirja, ne za hlapca, marveč
bo šel v Celovec in se izučil za ključavničarja.«

»Pa ga je kmet pustil?«

»O tem mi ni pripovedoval,« pravi Tone. Če bo
kdaj pisal o Črneliču, bo že znal rešiti prvi fantov
upor in spopad z gospodarjem, prvi zaplet, in ga
znal tudi razplesti. To pride pri pisanju kar samo
od sebe, kakor da človek zajema življenje in ga pre-
pisuje iz sebe. Noben pisatelj najbrž ne ve, kako
raste zgodba iz resničnih prvin in nastaja pisateljeva
pripoved ali izpoved, ki jo je moral povedati in
izpovedati, če se je hotel osvoboditi teže, ki se je
nagrmadila v njem. Kadar človek piše, se prepušča
toku in se ne more opazovati. Plavati mora, dokler
se ne reši iz toka, ki ga drži v svoji moči. Šele ko
tok popusti, lahko izplava na breg. To se pravi: za
zadnjim stavkom, za zadnjo besedo, kadar napravi
zadnjo piko.

Toda tega Tone Tinetu ne bo pripovedoval in mu
razlagal, ker je nepotrebno.

»Lahko, da se je kmet omehčal. Lahko je fanta
podprla v tem prizadevanju tudi mati. Drugega tako

ni storila zanj, ker je raje lahko živela. Celo pri-
hrankov, in po Črneličevem pripovedovanju jih ni
bilo malo, ni zapustila sinu, marveč domačemu žup-
niku, da bi ji z mašami izprosil nebasa in jo rešil
greha, v katerem je živela, dokler je bila vaba
moškim očem...«

»Ah,« je Tine zadovoljen, da nima take matere.
»Moja mati bi kaj takega ne mogla nikoli storiti.
Očeta ni imela rada, a k drugemu moškemu bi ne
legla, kaj šele, da bi pozabila name in me dala v
rejo tujim ljudem.«

»Tak je začetek Črneličeve zgodbe. Za pomoč-
nika se je izučil, potem je na Ogrskem odslužil ce-
sarja kot dragonca, vseeno pa je imel srečo, tako
mi je rekel, da smodnika in krvi nikoli ni obvohal.
Ko je cesar vdrl v Bosno, je bil premlad, za sve-
tovne vojne pa že prestar, da bi ga lahko vpokli-
cali. Življenje bi mu morda potekalo popolnoma
nerazburljivo, ko bi ga po odsluženju vojaščini za-
poslili doma. Pa ga niso. Bil je nezakonski in so
imeli zakonski otroci tudi pri zaposlitvi prednost
pred nezakonskimi. Vsaj pri naši industrijski družbi
v tistem času je bilo tako.«

»Hm, potem je imel trdo mladost. Še tršo kakor
do včeraj jaz,« primerja Tine sebe s Črneličem,
kakršnen je bil pred kakimi petdesetimi leti, ker jih
ima danes že trinšedemdeset. »Pa bi mu jih človek
ne prisodil. Krepak je. Prava korenina.«

»Najbrž zato, ker si svoje nesreče ni nikoli pre-
več hudo gnal k srcu,« meni Tone. »Raje je delal
načrte, kako se bo izkopal iz usode, v katero ga
je položilo življenje. Delal je v nemških deželah, v
nemških tovarnah, zraven pa sanjaril o Ameriki...«

»O Ameriki?«

»Seveda. Takrat je mislil, da tam lahko obogati
slehnari, kdor le pride tja.«

»In je šel?«

»Sklenil je, da bo šel.«

»Pa je imel denar za pot?«

»Saj prav to je tisto. Ni ga imel. Ni ga mogel
prislužiti. Delavce so takrat plačevali tudi v Nem-
čiji komaj toliko, da so lahko živeli iz rok v usta...
No, da! Tudi danes ni na Nemškem kaj bolj prida
kakor pri nas. Šest milijonov brezposelnih! A v
Ameriki še enkrat toliko in še več,« Tone mimo-
grede omeni sedanjo strahotno brezposelnost, ki je
najbrž še precej večja, kakor navajajo uradne šte-
vilke, ki jih je povedal Tinetu.

»Praviš, da Črnelič denarja za pot v Ameriko ni
imel, niti si ga ni mogel prislužiti,« bi Tine rad
vedel, kaj je bilo potem s Črneličem.

»Ni mogel, a načrta vseeno ni opustil.«

»Ni opustil?«

»Ne. Pripešal je v Hamburg in se vkrčal na
neko ladjo kot slepi potnik.«

»Kot slepi potnik? Hm, potem je bil pustolovec?«

»Morda? A kaj, ko so ga odkrili, še preden je
ladja odplula.«

»O,« vzklikne Tine razočarano, ker je mislil, da
bo slišal pustolovsko dogodivščino, pa mu Tone
pove, kako se je Črneličeva pustolovščina končala
v ječi.

»Zaprli so ga,« pravi.

»Zaprli?« ponovi Tine, kakor da bi sam ne vedel,
da drugače ne bi moglo biti; taki so zakoni in ječe
niso samo za tatove in razbojnike, marveč tudi za
slepe potnike, kakršnen je bil nekoč Črnelič.

»V ječi pa se začelja drugi del Črneličevega
življenja. V ječi se je znašel skupaj z nekaterimi
nemškimi socialisti, takrat preganjanimi zaradi Bis-
marckovih protisocialističnih izjemnih zakonov, od-
pravljenih šele po Bismarckovem padcu,« razlaga
Tone, potem pa pove, da je Črnelič postal med
zaprtimi socialisti sam socialist.

»Socialist?«

»V tistih časih ni bilo lažje biti socialist kakor
danes komunist. Prav tako so jih preganjali, neka-
tere obsodili celo na smrt. Socializem ni zasejan
samo z Marxovimi besedami, marveč tudi s krvjo
množic žrtev. Kri pa je seme, ki mora nekoč obro-
diti stoteren sad.«

»Pa je bil Črnelič dolgo v ječi?« vprašuje Tine.

»Ne vem natančno. Ni mi povedal. Povedal mi je
samo to, da so ga po izpustitvi iz ječe po šubu
izgnali iz Nemčije in ga izročili avstrijskim obla-
stem, te pa so ga izpustile prav v času, ko oblast ni
mogla več s prepovedmi in podobnimi zakoni zati-
rati delavskega gibanja.

Miha Klínar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha Klínar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha K

Medobčinska organizacija iznajditeljev in pospeševanje sodobne tehnike

Pet občinskih svetov Ljudske tehnike na Gorenjskem — Kamnik, Tržič, Kranj, Radovljica in Jesenice, se že več let trudi in prizadeva, da bi delovnim ljudem in posebno mladini posredovali v najkoristnejši obliki tako klasične kakor tudi nove in moderne zvrsti tehnike ter znanosti. Uspehi bi bili lahko še večji, če bi imele organizacije, društva, klubi in šolski krožki na teh območjih več denarja za razvijanje strokovno-tehničnega šolanja in izobraževanja šolske in delavske mladine ter delovnih ljudi. Mladi proizvajalci kažejo veliko zanimanje za tovrstno strokovno-tehnično izobraževanje.

Na Gorenjskem so več ali manj razvite samo klasične panoge tehnike. Veliko je navdušenih in uspešnih ljubiteljev črno-bele in barvne umetniške in dokumentarne fotografije, prav tako se širok krog navdušuje in zanima za sedmo, filmsko umetnost. Po šolah dokaj uspešno delujejo radioamaterski krožki, lepe uspehe dosegajo tudi brodarški in letalski modelarji, ki z uspehom tekmujejo v lokalnem, republiškem in celo zveznem merilu. Potrebno in zaželeno bi bilo, da bi se v večji meri razvila jadralna, padalska in letalska tehnika. Mladi bi se morali aktivno vključiti v raketarska in astronautična društva.

Na nedavnem posvetu medobčinskih svetov LT Gorenjske so izdelali zelo bogat, pester in kakovosten program tečajev, razstav in tekmovanj.

V Radovljici bodo pripravili vse potrebno za tradicionalno vsako letno gorenjsko člansko in mladinsko foto razstavo, v Kranju bodo organizirali številne prireditve v počastitev 60-letnice foto kluba Janez Puhar, na Jesenicah bodo že v aprilu organizirali III. festival amaterskega filma, na katerem bodo sodelovali mladi filmarji iz vse države, pričakujejo pa tudi goste iz sosednjih zamejskih mest.

Jeseniško Društvo izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav, kot najmočnejše v Sloveniji in državi, pa bo skušalo ustanoviti gorenjski medobčinski klub iznajditeljev in avtorjev tehničnih izboljšav, ki bo zadolžen spodbujati inovacijsko aktivnost v vseh gorenjskih delovnih kolektivih. Vsekakor je letošnji načrt dela petih gorenjskih občinskih svetov LT zelo pester in bogat.

Kje je nalog za pluzenje cest?

Nekatere ceste na področju Koroške Bele so zlasti v zimskem času zelo problematične. Ob vsakem novem in močnejšem sneženju redno pluzijo samo Prosnetno in Cankarjevo cesto, medtem ko so ostale ceste zaradi visokega snega težko dostopne. Občani so doslej poizkušali probleme urejati direktno z delavci, ki pluzijo ceste. Vendar uspeha ni. Le-ti se izgovarjajo, da za pluzenje cest nimajo nalogov. Odbornik SOB Jesenice tov. Zdravko Smolej nam je pojasnil, da sta v planu samo omenjeni dve cesti. Menimo, da je treba plan za pluzenje cest IV. reda korigirati in upoštevati tudi ostale ceste na tem področju. Vsi izgovori, da je pluzenje Potoške in Poljske poti nemogoče, ne držijo, saj bi lahko to delo opravili tudi

z manjšim traktorjem, na katerega je vgrajen plug. Pomisliti je treba, kako bi bilo v primeru, če pride do požara, ali če je treba nujno poklicati rešilni avto za prevoz bolnika. Opozoriti je treba tudi to, da na Koroški Beli nastaja novo gradbišče oziroma bo v kratkem zgrajeno novo naselje stanovanjskih hiš in bo potreba po dobro urejenih cestah še večja. Ob koncu naj zapišemo še to, da so bile ceste na Koroški Beli pred in med drugo svetovno vojno in prva leta po osvoboditvi v zimskim mesecih redno pluzene in tudi sicer bolj vzdrževane. Takrat ni bilo vprašanj, kako naj bi ceste spluzili. Delo je bilo opravljeno brez posebnih nalogov in prerakanj z ljudmi, ki morajo oziroma so dolžni poskrbeti za to, da so ceste vzdrževane in pluzene.

Prebivalci Potoške in Poljske poti

Halo Jesenice

»Halo, halo, ali so tam Jesenice? Tu Beograd, pri telefonu Franjo... Zvedel sem, da imate v vašem mestu v aprilu letos festival amaterskega filma. Tudi sam sem kinoamater, snemam za zabavo in zato bi rad zvedel podrobnosti. Prosim, pošljite mi navodila za udeležbo na festivalu.«

To so bile besede skromnega kinoamaterja iz daljnega Beograda, namenjene organizacijskemu odboru tretjega medklubskega festivala amaterskega filma, ki bo 17., 18. in 19. aprila na Jesenicah. Priprave so v teku. Razposlali so razpise po vsej domovini in tudi izven nje. Organizacijski odbor bo skušal pridobiti za sodelovanje tudi kinoamaterje iz Trbiža in Beljaka.

Iz uvodnih misli se lahko vidi, kako daleč po domovini je segel glas o jeseniškem festivalu. Te besede posvečam zato kinoamaterjem — domačinom, katerih ni malo. Ti snemajo sedaj samo za domači krog, na festivalu pa ne sodelujejo in stojijo le ob strani in gledajo uspehe in neuspehe drugih. Organizacijski odbor vabi vse domačine k sodelovanju na festivalu s svojimi filmi; najsi bo z dokumentarnimi, s filmi s potovanj, morda s filmi z izletov po gorah in na morju, s športnimi zapisi, igre otrok in živali ter še in še.

Odbor je pripravljen pomagati oziroma svetovati pri težavah, kako pripraviti film. Kinoamaterji se držijo pregovora: s sodelovanjem se učim in izpopolnujem pri snemanju in montaži, scenariju, barvah, izbiri svetlobe in filma. S sodelovanjem pa bi pokazali, da imamo tudi na Jesenicah veliko dobrih kinoamaterjev.

Organizacijski odbor organizira razgovor z vsemi tistimi, ki želijo sodelovati, v torek 24. marca ob 18. uri v zgornjih prostorih Kazine. Vse nejasnosti in pojasnila pa lahko dobite tudi pri predsedniku organizacijskega odbora festivala Jožu Varlu.

S. D.

Udeležimo se proslave v Dachau!

Ob 25-letnici osvoboditve koncentracijskega taborišča Dachau bo tam velika proslava mednarodnega merila.

Z namenom, da bi bila omogočena udeležba čim večjemu krogu bivših internirancev, njihovih svojcev in tudi ostalim, ki bi želeli potovati na to slovesnost, organizira občinski odbor ZZB NOV Jesenice potovanje po izredno nizki ceni 300 din na osebo.

Program potovanja:

2. 5. — ob 6. uri odhod z avtobusom izpred železniške postaje na Jesenicah. Vožnja prek Kranjske gore, Korenskega sedla, Beljaka, Spittala, prelaza Katschberg in Salzburga do Münchna z nekaj krajšimi postanki.

Prenočišče v hotelu v Münchnu.

3. 5. — ob 8. uri zajtrk. Po zajtrku odhod v taborišče Dachau, kjer bodo udeleženci prisostvovali svečanostim. Ob 14. uri povratek in kosilo v hotelu. Po kosilu prosto do večerje. Prenočišče v hotelu v Münchnu.

4. 5. — ob 8. uri zajtrk, nato prosto do 13., ko je odhod iz Münchna in povratek na Jesenice po isti poti. Prijave in vplačila sprejema občinski odbor ZZB NOV Jesenice, C. M. Tita 86 in Ivan Čelesnik, Ilirska 9/b, Jesenice, zaključno do 15. aprila 1970.

V ceni 300 din je zajet prevoz in gostinske usluge, navedene v programu, za kar se obvezuje PP Ljubljana transport, poslovna enota Jesenice. Vsak udeleženec mora imeti svoj potni list. Devizna sredstva za lastno uporabo dvigne vsak sam na svoj potni list.

Izrabite izredno prilžnost za udeležbo na tej veliki svečanosti in obiščite kraj, kjer je trpelo in umiralo na tisoče naših rodoljubov.

R-n

Tečaj jadralnega letenja

Aeroklub Jesenice je organiziral jadralni tečaj za začetnike. Obiskuje ga šest mladih jadralcev. Čeprav traja šele dober mesec, so predelali že polovico teoretične snovi, praktični pouk pa jim zadržuje slabo vreme in sneg.

Letos bodo dobili tudi novo jadralno letalo, dvosed, za šolanje začetnikov. Letalo bo uvoženo iz ČSSR, kovinske konstrukcije tipa »Blanik« z zelo imenitnim drsnim kotom 1:32 in spada že med visokosposobna letala.

Ker je začetnikov malo, bo

letalski instruktor Alojz Črne lahko posvetil vsakemu posamezniku dovolj časa. Nič več se ne bodo šolali na avto-vitlu, ampak takoj na aerozaprigo, kar je ceneje in ob dobri pripravi pilota na zemlji daje tudi boljše rezultate.

Navadno pravijo mladim pilotom »pingvini«, ker ne znajo letati, jeseniškim začetnikom pa bo začelo poganjati perje čez dva meseca. Kdo ve, mogoče bomo katerega od njih še kdaj srečali kot komandanta na potniškem letalu.

J. Jekler

Društvo upokojencev Javornik za dan žena

Devetega marca so se zbrale v domu upokojencev na Javorniku starejše žene našega terena. Tako kot že vsa leta nazaj, naj bi tudi letos ob svojem prazniku oživele spomine na preteklost in pokramljale med seboj. Zbralo se jih je toliko, da jih je dvorana komaj, komaj sprejela. Nekatere so tudi odšle, ker niso dobile prostora.

Beseda je takoj stekla, kaj ne bi. Še prav posebno pa so bile vesele, ko so jih prišli pozdravit pionirji iz osnovne šole na Koroški Beli. Prisrečno so jim čestitali in recitirali nekaj primernih pesmi za njihov praznik.

Tudi predsednik KO ZZB NOV našega terena jih je v imenu te organizacije pozdravil ter jim čestital k njihovu prazniku z željo, da bi se še dostikrat videli skupaj v krogu prijateljev in znancev.

Da je Društvo upokojencev

na Javorniku lahko organiziralo to počastitev žena na našem terenu, je zasluga vseh tistih, ki so se odzvali prošnji našega društva za denarno pomoč. Denar so prispevali: občinski sindikalni svet, sindikat železarne, KO ZZB NOV in SZDL Javornik, UROJ Javornik in trgovsko podjetje Rožca — poslovalnica Ja-

vornik.

Vsem darovalcem se odbor Društva upokojencev na Javorniku iskreno in javno zahvaljuje. Omenimo naj še, da je bilo obiskanih in skromno obdarovanih tudi na domu 42 žena, ki zaradi bolezni ali drugih zadržkov niso mogle prisostvovati praznovanju v domu.

Nesreča na praksi na Poljskem

V mesecu januarju in februarju je bila na Poljskem v Huti Bieruta v Czystochowi na praksi skupina tehnologov in vzdrževalcev. V tej skupini je bil tudi Janez Stenovec, ki se je 26. 2. 1970. na poti na delo poškodoval.

Pred hotelom mu je na spolzki cesti spodrsnilo in je padel ter pri tem zlomil desno nogo pod kolenom. Zlom noge je bil kompliciran in Janez Stenovec še sedaj

leži v bolnišnici v Zabrze na Poljskem. Kolegi, s katerimi je bil skupaj na praksi, mu želimo hitro okrevanje in srečen povratek v domovino.

Tudi ostali znanci in kolegi se ga lahko spomnijo s kakšno kartico na naslov:

Stenovec Janez, Ul. Skłodowskiej 10
ZABRZE
Szpital Odd. chirurgiczny
P o l j s k a

Občinski proračun in program komunalnih del — potrjena

V četrtek 12. t. m. je bila 10. skupna seja obeh zborov SOB, na kateri so odborniki med drugim sprejeli proračun občine in potrdili program komunalnih del v občini za letošnje leto.

Sicer pa so odborniki najprej razpravljali o pritožbi stanovalcev hišnih svetov na Cesti revolucije 1, 2 in 3 na Plavžu. 45 stanovalcev se je pritožilo zoper sklep sveta za urbanizem, gradnje in komunalne zadeve, krajevne skupnosti in stanovanjske zadeve, ki je odločil, da je treba ureditveni načrt izvajati tako, kot je bil narejen. Na pritožbi podpisani stanovalci so proti taki ureditvi in so zahtevali, da namesto zelenic pustijo posameznikom, da si uredijo vrtičke. Odborniki so potrdili sklep sveta in menili, da je potrebno celotni Plavž urediti tako, kot bi že zdavnaj moral biti.

Brez posebnih pripomb so odborniki potrdili predlog za ustanovitev sveta gorenjskih občin. Predlog za tak svet je pred časom dal medobčinski svet ZK za Gorenjsko, z namenom, da bi lažje reševali skupne probleme. To naj bi bil posvetovalni in koordinacijski organ, ki naj bi na svojih sejah obravnaval pomembna vprašanja, ki zadevajo stanje in razvoj Gorenjske. Vprašanja se predvsem nanašajo na regionalno načrtovanje na vseh področjih gospodarstva in splošnega razvoja Gorenjske, na neusklajenost načrtov na področju turističnega razvoja, cestnega omrežja, poslovanja zavoda za socialno zavarovanje, na probleme glede zdravstvenega letovanja otrok, nadalje integracijskih procesov, na nekatera vprašanja kulture in prosvete, šolstva in izobraževanja, bančništva na Gorenjskem in tako dalje. Predlog so predhodno obravnavali tudi ustrezni organi.

Gorenjska je pokrajina z mnogo pomembnih značilnostmi, ki ima vse pogoje za vsestranski razvoj na gospodarskem, kulturno-prosvetnem in socialno zdravstvenem področju. Na tem področju je pet občin, ki imajo z ozirom na lego, razgibanost terena in gostoto naseljenosti svoje posebne značilnosti. Nagli razvoj na vseh področjih, še posebno pa družbeno-političnega sistema čestokrat zahteva skupno obravnavo.

Zaradi sistematične in lažje obravnave bo svet v prvi vrsti obravnaval zadeve s področij: družbeno-ekonomski in samoupravni razvoj Gorenjske, notranje zadeve in narodna obramba; socialno varstvo in zdravstvo ter zaposlovanje; kultura, prosveta, šport in izobraževanje; gospo-

darstvo in finance. V posebnem aktu je tudi določeno, da bo sedež sveta v občini, iz katere bo tudi predsednik sveta, mandat predsednika pa traja eno leto.

Naslednja točka dnevnega reda je bila razprava o predlogu proračuna občine Jesenice za letošnje leto. Po predlogu bo ta imel 16,867.200 N din dohodkov in prav, toliko izdatkov. O proračunu in sredstvih je razpravljala predsednik SOB France Žvan, ki je s tem hotel odgovoriti vsem tistim odbornikom, ki so na prejšnji seji razpravljali o sredstvih Temeljne izobraževalne skupnosti. V razpravi so poudarjali, da bo za TIS premalo denarja. Predsednik skupščine je v razpravi ugotovil, da bodo dohodki TIS letos znašali 9,753.940 N din. Ob upoštevanju vseh izdatkov, vseh priporočil, tudi republiškega o višini osebnih dohodkov prosvetnih delavcev, pa naj bi ob koncu leta še vedno ostalo 119.000 N din viška. Sicer pa je bil predlog proračuna občine v celoti potrjen brez sprememb.

Največ razprave je bilo o predlogu komunalnih del v naši občini. Predsednik sveta dipl. inž. Janez Pšenica je poudaril preudarne obravnave volivcev na letošnjih zbiorih volivcev in omenil vprašanja, ki najbolj tarejo občane v posameznih krajih: v Ratečah vodovod, v Kranjski gori kanalizacija, na Srednjem vrhu cesta, na Dovjem cesta skozi vas in prehod čez glavno cesto, na Hrušici kanalizacija in pločnik, v Planini pod Golico hudourniki, v Plavškem rovtu cesta, na Jesenicah Tomšičeva ulica in Podmežakljo trgovina ter obrežni zid ob Savi, v Zirovnici pa ceste. Odborniki so imeli tudi nekaj pripomb in vprašanj in sicer: treba bi bilo urediti cesto v Vrata, nujno urediti nadvoz na cesti v Završnici, postajališče v Završnici in podobno. Predsednik skupščine je pojasnil, da se skupščina prizadeva čimprej in čim boljše urediti posamezne probleme, da pa se vsega naenkrat ne da. Pojasnil je situacijo v zvezi s cesto na Breg in priključkom na glavno cesto ter opozoril, da je potrebno počakati do jeseni, ko bo znana trasa nove hitre ceste na Gorenjsko pa bo takrat najlažje najti najboljšo rešitev. Odborniki so na koncu razprave brez sprememb potrdili program komunalnih del, prav tako pa so se strinjali z informacijo, v kateri so zbrana vprašanja volivcev in odgovori skupščine občine.

V nadaljevanju seje so odborniki sprejeli še odlok o določitvi števila učnih ur osnovnega in dopolnilnega pouka za obrambo in zaščito nerazporejenih občanov, službe teritorialne obrambe in enot civilne zaščite v občini. 6. člen tega odloka določa, da

je izobraževanje sestavljeno iz osnovnega in dopolnilnega pouka. Osnovni pouk se deli na splošni in strokovni del. Splošni del traja 24 učnih ur, strokovni pa od 10 do 80 ur, odvisno od namena posameznih služb in enot. Dopolnilni pouk pa traja za vse obveznike 8 učnih ur na leto.

Pred zaključkom seje so odborniki potrdili še manjšo spremembo v odloku o redu in disciplini na žičnicah, vlečnicah in smučiščih ter imenovali nove porotnike občinskega sodišča.

T. L.

Direktor Železarne mag. inž. P. Kunc, izroča spominsko plaketo razstavljalcu J. Bertonclju

Volivci vprašujejo — skupščina odgovarja

Na zbiorih volivcev v naši občini so volivci postavili nekaj zahtev in vprašanj. Upravni organ skupščine občine Jesenice je pripravil obsežno informacijo, v kateri je zbral vsa vprašanja volivcev in pripravil ustrezne odgovore.

JAVORNIK — OKROŠKA BELA

Volivci: V vasi Potoki je treba takoj urediti vodovod, zgraditi bazen proti požaru, urediti kanalizacijo in napeljati potrebno javno razsvetljavo. Z gozdnim gospodarstvom pa je potrebno urediti prostor za odlaganje hlobov, ki naj poskrbi tudi za redno vzdrževanje poti skozi vas, po kateri prevažajo les.

Sob: Vprašanje izgradnje vodovoda bo posredovano podjetju Vodovod, ureditev kanalizacije in javne razsvetljave pa bo zajeto v petletnem programu. V letošnjem letu bodo na javni razsvetljavi opravljena le najnujnejša dela. Začasne lokacije za odlaganje hlobovine bo urejal oddelek za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve skupaj z GG Bled.

Volivci: V ulici Alojza Travnaja je treba napeljati javno razsvetljavo, dokončno je potrebno urediti tudi strugo potoka Javornik. — Pristojni upravni organ naj uredi s podjetjem Vodovod, da bo plačevanje in dostavljanje računov za porabo vode uredilo.

Sob: Ureditev javne razsvetljave v ulici Alojza Travnaja in dokončna ureditev potoka Javornik bo upoštevana v naslednjem petletnem programu. Oddelek za gospodarstvo pa bo vplival na podjetje Vodovod, da bo pravočasno dostavljalo račune za porabljeno vodo.

Volivci: Pristojni upravni organ naj sporoči krajevni skupnosti Javornik — Koroška Bela, zakaj niso upoštevali naročilnic za vzdrževanje cest in polivanje s protiprašno prevleko.

Sob: KS Javornik — Koroška Bela ni v letu 1969 poslala oddelku za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve nobenih naročilnic za vzdrževanje cest in protiprašno obdelavo cestišča. Redno vzdrževanje cest na območju mesta Jesenic od leta 1968 opravlja komunalna služba podjetja Kovinar po lastnem programu, financira pa občina. Protiprašna obdelava cest z ustrezno emulzijo ni odvisna samo od razpoložljivih finančnih sredstev, ampak tudi od razpoložljivih količin emulzije v tovarni celuloze v Medvodah. Distribucija se vrši prek podjetja Snaga.

Volivci: Vsi volivci ugotavljajo, da podjetje Kovinar, ki je zadolženo za izvajanje komunalnih dejavnosti, teh del ne izvaja, pač pa se ukvarja z večjimi gradbenimi deli in počasi prehaja v industrijsko podjetje, pri čemer pa zanemarija dejavnost, zaradi katere je bilo ustanovljeno.

Sob: Kljub temu, da podjetje Kovinar poleg komunalne dejavnosti opravlja še dejavnost za predelavo kovin in nizke gradnje, je oddelek za gospodarstvo, gradbene in

komunalne zadeve mnenja, da podjetje zaradi opravljanja teh dejavnosti ne zanemarija komunalne dejavnosti, za katero je zadolženo po občinskem odloku. Obseg komunalne dejavnosti tega podjetja je namreč odvisen od razpoložljivih finančnih sredstev občine.

Poleg teh vprašanj in odgovorov je v informaciji še navedeno, da je za Savsko cesto izdelan glavni projekt rekonstrukcije in da je skupaj z ureditvijo naselja Borovlje zajeta v petletnem programu. Prav tako je v petletnem programu zapopadeno asfaltiranje ceste Ivana Cankarja in Prosvetne ceste. Zahtevo za zaporo ceste Otmarja Novaka za ves promet z motornimi vozili in pa zahtevo za določitev primerne hitrosti vožnje na stranskih ulicah na Javorniku in Koroški Beli pa bo obravnavala komisija za varnost prometa.

BLEJSKA DOBRAVA

Volivci: Soglasno so sklenili, da je potrebno vsa dela (cesta, žale in ureditev pokopališča) obvezno opraviti v letu 1971. Za navedeni delovni program je potrebno v tem letu pripraviti načrte.

Sob: Za ureditev žal in pokopališča bo v letošnjem letu pripravljena urbanistična dokumentacija.

Na otvoritvi razstave je sodeloval glasbeni kvartet (glej zapis na 10. str.)

**Dopisujte
v Železarja**

40 let vztrajnega in upornega dela

S slavnostnim koncertom je godba na pihala DPD Svoboda Hrušica v nedeljo 15. marca slavila 40-letnico svojega delovanja. Ob tej priliki je predstavnik republiške Zveze kulturno prosvetnih organizacij tov. Hvalica izročil godbi simbolično priznanje zlat lovorov venec, posameznikom pa Gallusove značke. Zlate Gallusove značke za 20 in večletno delovanje na glasbenem področju so dobili: Štefan PREŽELJ, Ivan ERJAVEC, Franc ZUPANC in Anton ZALOKAR, bronaste za 10-letno delovanje pa so prejeli: Miha BREŠČAK, Marijan ROSTOHAR, Joža ROSTOHAR, Alojz MRVIČ, Ferdo KIKELJ, Slavko MAVSER, Stanko RAZINGER, Srečko LASNIK in Miloš VEBER. Društvo pa je še živčim ustanoviteljem godbe in najbolj zaslužnim članom izročilo spominske diplome.

Godbo na pihala so na Hrušici ustanovili leta 1930. Čeprav je šela le 12 mož, pa so že na samem začetku nastopile težave. Godbeniki, med katerimi je bilo tudi nekaj brezposelnih, niso mogli plačati instrumentov, vendar jih je rešil takratni predsednik Štefan POTOČNIK, ki je kot jamstvo zastavil svoje posestvo, da so instrumente kupili na kredit in jih odplačevali na obroke. Krog privržencev in simpatizerjev se je širil in nastalo je godbeno društvo Plavnika. Še živčim ustanovni člani društva so: Štefan POTOČNIK, Leopold PODBRŠČEK, Alojz DEZMAN, Ernest VARENTINCIC, Miha DREŠČEK, Štefan PREŽELJ in Ivan ERJAVEC.

Štirideset let delovanja godbe na pihala pomeni tudi štirideset let težav, vzponov in padcev. Ko so rešili vprašanje instrumentov, so nastopile težave s prostori za vaje, vprašanje uniform in vprašanje strokovnega vodstva godbe. Prve uniforme so kupili z lastnim denarjem. Tudi ostala vprašanja so z izredno voljo in zavestjo uspešno reševali. Godbo je najprej strokovno vodil Rihtaršič, za njim je dirigentsko palico prevzel Miha Drešček, po osvoboditvi pa neutrudljivi dirigent Štefan Preželj, ki godbo še danes vodi.

Med drugo svetovno vojno je godba prenehala delovati. Okupator je sicer godbo hotel izkoristiti za svoje propagandne namene, vendar mu to ni uspelo. S silo so pobrali instrumente in jih odpeljali

na Jesenice. Prav gotovo je tak kolektiven odpor godbenikov tudi vpliv političnega delovanja in politične osveščenosti članov in njihovega naprednega delovanja. Pet godbenikov je tudi žrtvovalo svoja življenja, ali kot aktivni borci NOV ali kot talci. Ti godbeniki so: Franc Majnik, Joško Klemenc, Egidij Marinič, Tine in Lovro Tepina.

Po končani narodnoosvobodilni borbi je tudi godba na Hrušici pričela s svojim delom. Starejši godbeniki so začeli okrog sebe zbirati mlajše in ponovno začeli aktivno delovati. Najprej so se godbeniki vključili v kulturno umetniško društvo na Hrušici, kasneje pa so se priključili h gasilcem, ker so v svojem domu imeli ustrezne prostore za vaje, medtem ko jih KUD takrat ni imel. Ko je bil zgrajen dom družbenih organizacij, je tudi godba v njem dobila ustrezne prostore in danes deluje kot odsek DPD Svoboda Hrušica.

Hruščanski godbeniki so z izredno voljo in ljubeznijo do instrumentov in glasbe premagovali vse težave in ovire. Njihova aktivnost in trdoživost ter pripadnost instrumentom in glasbi so lahko zgled mlajšim generacijam. Danes še toliko bolj, ker je iz dneva v dan manj zavzetih ljubiteljev, ki bi v prostem času toliko in toliko ur posvečali kulturi.

Godbenikom s Hrušice ob njihovem jubileju iskreno čestitamo in jim želimo še mnogo uspehov!

Recital češke in slovaške lirike

Prejšnjo soboto, 14. 5. m. je bil na predlog Društva slovenskih prevajalcev v gledališču Tone Čufar recital češke in slovaške lirike za dijake jeseniške gimnazije in srednje tehniške šole.

Pozdravni govor je imel univ. prof. Viktor Smolej. O pomenu in veličini češke lirike je govoril prevajalec Bo-

židar Borko, o slovaški liriki pa prof. Viktor Smolej.

Pesmi devetih čeških in desetih slovaških pesnikov so recitali člani Društva slovenskih prevajalcev Borko Barovič, Nina Korenc, Avgusta in soprog prof. Viktor Smolej. Od dramskega krožka jeseniške gimnazije pa so pesmi podajali Magda Flan-

drova, Matjaž Kaše in Slavko Polanc kot gost.

Dijaki gimnazije in tehnične srednje šole kot tudi člani profesorskih zborov so bili z recitalom zelo zadovoljni in so nastopajočim dajali priznanje z mnogimi aplavzi. B.

Pevci vabijo na koncert

V nedeljo, 22. marca ob 19.30 zvečer bo v dvorani delavskega doma Albina in Julke Pibernik na Javorniku prvi celovečerni koncert pevskega zbora Jesenice, ki ga vodi zborovodja prof. Milko Škoberner. Koncertni program obsega 22 pesmi, ki jih bodo izvajali moški, ženski in mešani pevski zbor.

Pevski zbor Jesenice prireja celovečerni koncert tudi v spomin dolgoletnemu zborovodju in učtelju petja Poldetu Mejaču ob drugi obletnici njegove smrti. Na Jesenicah, Javorniku, v Žirovnici in Blejski Dobravi je veliko ljubiteljev petja, zato pevski zbor Jesenice pričakuje, da bo prvi celovečerni koncert v dvorani delavskega doma na Javorniku lepo obiskan.

Knjiga kot kulturna vrednota je dostopna vsakemu

Nadaljnega razvoja socializma, demokratičnih in človeških odnosov ter samoupravnih družbe, si danes več ne moremo predstavljati brez razgledanosti in kulturne osveščenosti občanov. Dvig življenjske ravni občanov ustvarja danes mnogo bolj ugodne materialne pogoje za izobraževanje in pridobivanje kulturnih dobrin, kakor je bilo to še pred kratkim. Pa vendar nam življenje kaže, da temu ni tako in da je še ogromen razkorak med materialnim in duhovnim standardom občanov. Še mnogo družbenih prizadevanj bo potrebno, da se pri občanah razvije večji interes za izobraževanje in koriščenje kulturnih dobrin so še neizkoriščene ravno zaradi nerazvitega interesa pri ljudeh.

Izreden razvoj tehnike danes omogoča, da kakovostno kulturo občan sprejema prek radia, televizije, filma, poklicnih gledališč itd. Kljub prodoru teh množičnih medijev pa knjiga še vedno ostaja kulturna vrednota, ki je dostopna vsakemu in v vsakem času. Knjiga je lahko človekov najbolj zaupni sopotnik, pomaga mu v vseh življenjskih razdobjih razmišljati, spoznavati, sprejemati in se oblikovati, ker mu posreduje spoznanja in doživetja. Popelje ga lahko v neznani svet, med neznane ljudi, navade in običaje, ga plemeniti in osebnostno oblikuje. Knjiga še vedno ostaja kulturna vrednota, ob kateri se najgloblje oblikuje humanost posameznika.

Kljub naštetim vrednostim knjige pa bi se zelo varali, če bi mislili, da bo knjiga že sama po sebi postala dnevna potreba delovnemu človeku. Republiški podatki namreč kažejo, da polovica odraslih ljudi v Sloveniji v enem letu ne prebere niti ene knjige. Za širjenje dobre knjige med delovnimi ljudmi je potrebno mnogo več kakor imeti javno knjižnico z nekaj knjižničarji, ki izposojajo knjige. Za to je potrebna široka družbena dejavnost, ki bo spodbujala in pospeševala branje od doma oz. družine, šole, Zveze mladine, sindikatov, SZDL, ZK do kulturnih in prosvetnih društev in organizacij. Velik korak naprej je narejen z osnovanjem bralnih značk na šolah, ki je zajel že velik krog osnovnošolskih učencev. Manj pa se je za pospeševanje in propagiranje dobre knjige naredilo na drugih področjih, čeprav so povsod neizmerne možnosti za to in čeprav programske smernice vseh naštetih organizacij vsebujejo tudi nalogo pospeševati in razvijati resnične kulturne vrednote, med katerimi je knjiga najbolj dostopna vsakemu.

Tega velikega poslanstva knjige se je zavedala tudi Osvobodilna fronta slovenskega naroda, ki je že takoj po osvoboditvi ustanovila Prešer-

novo knjižnico in leta 1953 Prešernovo družbo. V teh letih je Prešernova družba zbrala 83.000 članov in s tem tudi potrdila pravilnost obstoja. Zadnja leta pa vnema za Prešernovo knjigo upada, čeprav je njena letna zbirka zelo kakovostna in po ceni dostopna vsakomur. Vzrok za to je prav gotovo v pestrih tržnih razmerah pa tudi v premajhni zavzetosti vseh odgovornih dejavnikov za pospeševanje dobre knjige. Prizadevanja Prešernove družbe in njenih poverjenikov pa ne bodo prinesla večjih rezultatov, če njihova prizadevanja ne bodo postala splošna družbena prizadevanja. Posebno bi morali pospeševanju dobre knjige dati poseben poudarek pristojni komisiji pri tovarniškem odboru osnovne organizacije sindikata in tovarniški konferenci ZMS. Morda bi kazalo tudi razmišljati o poverjenikih za pospeševanje dobre knjige, predvsem pa cenene Prešernove zbirke, v sindikalnih odborih in mladinskih aktivih v Železarni. Akcijski program naj bi omenjeni organizaciji gradili na načelu: KNJIŽNA ZBIRKA PREŠERNOVE DRUŽBE NAJ POSTANE NASA NACIONALNA DRUŽINSKA KNJIŽNA ZBIRKA, ki naj pride vsako leto v sleherno slovensko družino.

Prvi mojster umetnega kovaštva

V soboto, 14. t. m. so v okviru razstavne dejavnosti likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar odprli že tretjo razstavo v tem letu. Jeseniškemu občinstvu se predstavlja umetniški oblikovalec železa JOŽA BERTONCELJ iz Kroke. Razstavo s kratkim kulturno-umetniškim programom, ki so ga izvajali: Joža Bedič — I. violina, Anica Bedič — II. violina, Igor Heferle — čelo in Nada Mohorič — klavir. Predstavili so se z Boccherinijevo sonato in menuetom, Bach-Gounodovo Meditacijo in Haydnovo Serenado. Joža

Varl, predsednik društva, je predstavil razstavljalca, njegovo razvojno pot in umetniško snovanje.

Razstavo je odprl glavni direktor Železarne mag. inž. Peter Kunc, ki je izrazil zadovoljstvo, da prav na železarskih Jesenicah razstavlja človek, ki je v železu našel pravo vrednost za umetniško oblikovanje. Razstavljalcu Jožu Bertonciju je izročil spominsko plaketo »100 let Železarne« in umetniško mapo.

Razstava bo odprta do vključno 25. marca, vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 19. ure.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

21. in 22. marca amer. barvni film THOMAS MOORE, CLOVEK ZA VSE ČASE, v režiji Freda Zinnemanna, v glavni vlogi Paul Scofield, ob 17. in 19. uri.

23. marca amer. barvni CS film VELIKI BEG, v režiji Johna Sturgesa, v glavni vlogi Steve McQueen, ob 17. in 20. uri.

24. in 25. marca amer. film KRVAVI MESEC, v režiji Roberta Wisa, v glavni vlogi Robert Mitchum, ob 17. in 19. uri.

26. marca amer. barvni CS film TAJNI AGENT FLINT, v režiji Daniela Manna, v glavni vlogi Janes Coburn, ob 17. in 19. uri.

27. marca amer. film BE-GUNEC, v režiji Johna Forda, v glavni vlogi Henry Fonda, ob 17. in 19. uri.

28. marca amer. barvni film DOLINA LUTK, v glavni vlogi Barbara Perkins, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVZ

21. in 22. marca amer. film KRVAVI MESEC ob 18. in 20. uri

23. in 24. marca amer. barvni film THOMAS MOORE, CLOVEK ZA VSE ČASE ob 18. in 20. uri

25. marca amer. barvni CS film TAJNI AGENT FLINT ob 18. in 20. uri.

26. in 27. marca amer. barvni film MAROKO SEDEM ob 18. in 20. uri

28. marca franc. barvni CS film UMOR V BAZENU ob 18. in 20. uri

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

21. marca franc. barvni film NEŽNA LETA ob 19. uri

22. marca amer. barvni CS film VELIKI BEG ob 16. uri

25. marca amer. barvni film MAROKO SEDEM ob 19. uri

28. marca amer. barvni film KRVAVI MESEC ob 19. uri

Kino DOVJE

21. marca nem. film SED-MA ŽRTEV

22. marca franc. barvni film NEŽNA LETA

26. marca amer. barvni film THOMAS MOORE, CLOVEK ZA VSE ČASE

28. marca amer. barvni film MAROKO SEDEM

Kino KRANJSKA GORA

20. marca amer. barvni CS film KAKO SE RESUJE ZAKON

22. marca amer. barvni film MAROKO SEDEM

26. marca amer. barvni film KRVAVI MESEC

28. marca amer. barvni film THOMAS MOORE, CLOVEK ZA VSE ČASE

Gledališče

NEDELJA, 22. marca, ob 19.30: A. Benedetti: 30 SEKUND LJUBEZNI — ZADNJA VEČERNA PREDSTAVA

ZAHVALA

Vsem sodelavcem in sodelavkam valjarne 1300 se najiskrejeje zahvaljujem za lepa darila ob odhodu v pokoj.

Anton Mlakar

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru martinarne se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Franc Razinger

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi mojega dragega moža in skrbnega atka

VINKA RABIČA

se iskreno zahvaljujem vsem sosedom za pomoč v žalostnih dneh. Zahvaljujem se vsem darovalcem vencev in lepega cvetja. Posebno se zahvaljujem pevskega zboru za prelepe žalostinke, govorniku za poslovilne besede ob odprtem grobu ter vsem, ki so se poslovlili od njega na domu in ga v tako velikem številu spremljali na njegovo poslednjo pot.

Prav vsem še enkrat iskrena zahvala.

Zalujoči: žena Rezka, hči Danica in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Delovnemu kolektivu poklicnih gasilcev železarne Jesenice se iskreno zahvaljujem za presenečenje, ki so mi ga pripravili ob moji upokojitvi. Vsem lepa hvala za pozornost in darilo.

Obenem pa želim kolektivu pri nadaljnjem delu še mnogo uspehov.

Joža Čebašek
poklicna gasilska četa

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru žeb-ljarne se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila med boleznijo zelo dobrodošla.

Adolf Kozamernik
žeb-ljarna

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru valjarne 1300 se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v času mojega bolovanja. Še enkrat hvala.

Franc Prestor

RAZPIS

Razpisna komisija za imenovanje direktorja podjetja KOVINSKA OPREMA MOJSTRANA v Mojstrani/Gor.

ponovno razpisuje

na podlagi določil členov 70 in 71 statuta prosto delovno mesto

DIREKTORJA

Kandidati morajo poleg z zakonom določenih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:

— da ima visoko ali višjo strokovno izobrazbo tehniške, ekonomske ali pravne smeri in tri leta prakse na podobnih vodilnih delovnih mestih v gospodarstvu,

— da ima srednjo strokovno izobrazbo tehniške smeri in najmanj osem let prakse na podobnih vodilnih delovnih mestih v gospodarstvu.

Ponudbe z življenjepisom in dokazili o izpolnitvi pogojev naj kandidati pošljejo razpisni komisiji podjetja Kovinska oprema Mojstrana.

Razpis velja 30 dni po objavi.

Sodelavcem, ki odhajajo v JLA

Sodelavce, ki odhajajo v JLA, prosimo, da nam sporočijo svoje naslove, da jim bomo lahko dostavljali železarja k vojakom. Sporočajte nam tudi spremembe naslovov.

Uredništvo

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru hladne valjarne — žičarne in tovarniškemu odboru osnovne organizacije sindikata Železarne se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v moji dolgotrajni bolezni.

Vinko Tekavčič
HVŽ

Najdena denarnica

Na Cesti Cirila Tavčarja je najdena ženska denarnica z denarjem. Lastnica jo dobi na naslov: BOGOMIR PUST, Cesta Cirila Tavčarja 3, Jesenice.

Jubilejno tekmovanje

Ker je bilo leto 1955 rojstno leto sankškega kluba SD Jesenice, je vodstvo kluba za to priložnost organiziralo 15. t. m. mednarodno sankško tekmovanje v počastitev 15-letnice ustanovitve kluba. Tekmovanju sta prisostvovala tudi predsednik SaZS Edi Delopst in Tone Svetlin, sekretar SaZS.

Organizatorju prireditve vreme žal ni bilo naklonjeno in le poštvovalnosti šefa proge Dragota Dokla s člani kluba in vodju Miha Dečmanu gre zahvala, da je bila progna pri Savskih jamah v celoti očiščena debele snežne odeje in usposobljena za to kvaliteto mednarodno tekmovanje. Sneg je prireditelju zagodel še zadnje jutro, saj je bilo na že očiščeni proggi ponovno 10 cm snega. S hitro akcijo članov kluba je bila tudi ta ovira odstranjena in ob 9. uri se je spustila po proggi prva tekmovalka. Tekmovanja se je udeležilo 86 tekmovalk in tekmovalcev iz desetih klu-

bov, od tega dveh iz inozemstva — SC Olang, Italija in TVN Feld am See, Avstrija. Po dolgem času so sodelovali tudi tekmovalci PD »Japetič« iz Sombora, Hrvatska.

REZULTATI:

Posamezniki

Članice: 1. Kati Ovsenek — 2.17,1; 2. Barbka Tišler — 2.22,8 (oba TVD Tržič); 3. Anka Šolar (SD Jesenice) — 2.36,3 (skup. 5);

Mladinke: 1. Veronika Scherer, TVN Feld am See — 2.25,3; 2. Nikica Trojar, TVD Bohinj — 2.27,0; 3. Marija Ažman, TVD Tržič — 2.48,9 (skupno 6);

St. člani: 1. Milan Česen, TVD Tržič — 2.12,8; 2. Milan Miklavčič, TVD Idrija — 2.21,5; 3. Rudi Teran, TVD Tržič — 2.23,4 (skup. 10);

Člani: 1. Hans Graber — 2.05,5; 2. Josef Niedermaier — 2.06,2 (oba SC Olang); 3. Julij Ulčar — 2.07,9; 4. Marjan Štefelin — 2.10,7 (oba Jesenice); 5. Franc Rozman, TVD Bohinj — 2.11,2 (skupno 40);

Mladinci: 1. Peter Schweiger, TVD Feld am See — 2.10,2; 2. König Boris — 2.11,4; 3. Brane Štefelin — 2.11,6 (oba SD Jesenice); 4. Franci Meterc, Sak Begunje — 2.15,8; 5. Jože Divjak, SD Jesenice — 2.18,5;

Dvošedi: 1. Jud R-Graber H. — 2.05,9; 2. Niedermaier J.-Graber S. — 2.11,9 (oba SC Olang); 3. Zupan S.-Lombar M., Sak Begunje — 2.15,9; 4. Rozman J.-Rozman F., TVD Bohinj — 2.18,3; 5. Resman P.-Gašperin J., Sak Begunje — 2.21,0 (skupno 18).

Ob tej priliki je trem članom sankškega kluba SD Jesenice: Jožetu Jelovčanu, Miha Dečmanu in Milanu Ulčarju predsednik Edi Delopst v imenu Sankške zveze Slovenije podelil lična priznanja za 15-letno delo v Sankškem klubu SD Jesenice in razvoj sankškega športa v Sloveniji.

J. J.

Kranjska gora boljša

V nadaljevanju ekipnega republiškega prvenstva v tekmovanju na asfaltu sta se v soboto in nedeljo v Kranju pomerili ekipi Kranjske gore in Bresta iz Cerknice. Oba dneva tekmovanja so bili Kranjskogorci boljši, pred-

vsem po zaslugi odličnega rezultata v soboto. Kranjskogorci so v soboto podrl 6.587 kegljev, v nedeljo pa 6.560. Najboljši posameznik je bil Pečar z 874 in 851 podrtimi keglji. Brest je podrl 6.395 in 6.562 kegljev.

-ne

Vrhnika : Jesenice 94 : 54 (42 : 32)

Zimski športi se bodo počasi umaknili letnim. Zato se športniki na novo sezono marljivo pripravljajo. Koš. karji vadijo že od meseca decembra v telovadnici osnovne šole v Mojstrani, vodi pa jih trener Katnik. V ostalih telovadnicah pa se srečujejo odbojkarji, atleti in drugi.

V okviru priprav je zato bila na Vrhniki odigrana pri-

jateljska košarkarska tekma, v kateri je Vrhnika visoko premagala ekipo Jesenic. Jeseničani so bili dorasel nasprotnik le v prvem polčasu, v drugem pa so popolnoma popustili in zmaga domačinov je povsem zaslužena. Koše za Jesenice so dosegli: Božič 14, Bunderla 5, Pohar 5, Campa 18, Franko 6, Noč 2 in Svetlin 4.

-ne

Sindikavno prvenstvo železarne Jesenice v veleslalomu

Smučarski klub Mojstrana je organiziral veleslalom za sindikalno prvenstvo železarne. Vreme tekmovalcem ni bilo naklonjeno, saj je večkrat med tekmovanjem snežilo. Vendar so bili tekmovalci zadovoljni, ker sta bili progi dobro pripravljene.

Proga za člane nad 40 let in za ženske je bila dolga 1000 m, imela je 26 vratic, višinske razlike pa je bilo 138 m. Za člane do 40 let pa je bila proga dolga 1200 m, 35 vratic in 160 m višinske razlike.

Nastopilo je 97 članov do 40 let, 38 nad 40 let in 8 žensk.

Rezultati:

Moški do 40 let:

1. Lovro Markež, upravne službe 0.58.5, 2. Kladiv Mlekuž 0.58.6, SV, 3. Jernej Markež 0.59.3, RO, 4. Janko Pirc 1.00.0, VEN, 5. Vlado Repe 1.00.9, SD.

Moški nad 40 let:

1. Milan Vovk 0.48.3, upravne službe, 2. Zvone Hutar 0.48.7, livarna, 3. Karel Razinger 0.49.3, PIV, 4. Milan Višter 0.49.6, OTK, 5. Ožbi Višter 0.51.4, SD.

Zenske:

1. Lojzka Praček 0.52.4, upravne službe, 2. Danica Benedit 0.52.5, upravne službe, 3. Ivica Povšin 1.02.7, OTK, 4. Cvetka Koblar 1.10.5, OTK, 5. Stanka Komljanc 1.15.5 OTK.

Jeseničani najboljši

Na 20-metrski skakalnici v Naklem pri Kranju je bilo v nedeljo tradicionalno tekmovanje pionirjev za pokal mesta Kranja. Na startu se je zbralo več kot sto tekmovalcev iz skoraj vseh slovenskih klubov. Kot gostje so se tekmovanja udeležili tudi nekateri tekmovalci iz Avstrije.

Največ uspeha so imeli Jeseničani, ki so v ekipni konkurenci osvojili prehodni po-

kal. Pri mlajših pionirjih ni do petega mesta nobenega našega predstavnika, pri starejših pionirjih pa so do 5. mesta sami naši tekmovalci.

VRSTNI RED: 1. Cuznar, 2. Zemva, 3. Legat, 4. Zima, 5. Pogačar.

REZULTATI EKIPNO PA SO NASLEDNJI: 1. Jesenice 481.2, 2. Alpina Ziri 475.7, 3. Partizan Križe 457.5.

-ne

Jeseničani ponovno najboljši

Knez, M. Zbontar, Ravnik, Razinger, S. Košir, Tišler, Felc, Smolej, Jan, F. Zbontar, Mlakar, Pirc, T. Košir in Pirc so poleg naslova državnih prvakov osvojili še drugo najvišjo lovoriko v državi — postali so tudi pokalni prvaki. Samo tekmovanje se je pričelo v strahu pred slabim vremenom, zaradi katerega jeseniški hokejisti skoraj ves teden niso mogli trenirati.

Res je bilo vse tri dni turnirja za hokej bolj slabo vreme, posebno še na zadnji tekmi Jeseničanov z Olimpijo. To je vplivalo tudi na obisk gledalcev, ki je bil zato manjši kot smo pričakovali. Zato je bilo organizatorjem kar prav, da je beograjski Partizan odpovedal udeležbo, saj bi imeli z njim veliko stroškov, za srečanja s Partizanom pa bi bilo le malo zanimanja.

Prvi večer sta se spopadla Medveščak in Jesenice. Medveščak je nastopil brez svojega najboljšega igralca poškodovanega Gojanovića, Jesenice pa brez Hitija. V ne preveč zanimivi tekmi so Jeseničani brez velikega napreznega premagali tretje uvrščene z letošnjega državnega prvenstva z 8:1.

Tudi v naslednji tekmi z Olimpijo se Medveščak ni izkazal in izgubil z 8:2.

Za zadnji večer turnirja je bilo prihranjeno najzanimivejše srečanje, v tej sezoni že sedmi dvoboj najboljših — Jesenic in Olimpije. Pričakovali smo lepši hokej kot smo ga videli. Veliko je na slabšo igro vplivalo snežno vreme, saj ploščica nikakor ni hotela ubogati svojih gospodarjev. Olimpija je nastopila brez poškodovanih R. Hitija in G. Lete, ki ga je zamenjal tokrat nič slabši Albreht, Jesenice pa so še vedno igranje brez G. Hitija. Srečanje so jeseniški hokejisti odločili v svojo korist 3:2.

Doslej so že štirikrat igrali za jugoslovanski pokal. Prvo leto je bil prvak beograjski Partizan (Jesenice niso sodelovale), drugo leto Jesenice, tretje Olimpija in letos spet Jesenice.

Kaj nam je prineslo in prikazalo letošnje tekmovanje? Prvič to, da je rok za jugoslovanski pokal zelo nesrečno izbran. Tekme so bile na programu po zaključku državne ga in svetovnega prvenstva ko so bili vsi igralci večino

ma že siti hokeja in se zato tudi niso več borili s takim žarom kot poprej. Poleg tega pa tudi niso bili več v dobri formi. Se posebej pa je treba poudariti, da so na slabši

hokej vplivali tudi slabi pogoji za igro.

In kaj nam je letošnje tekmovanje prineslo? Ponoven dokaz, da so naši hokejisti še vedno najboljši v državi. Z.

Še vedno prispevki za halo

V preteklem tednu se je na žiro račun odbora za gradnjo hale zbralo 14.850 din. Skupno z že prispelimi sredstvi in prispevki, ki so jih odobrila podjetja se je zbralo že 103.287,80 din.

Pretekli teden so prispevali:

Po 5 din: Živko Tešanović, Slavko Filipov, Begić, Anton Černič, Ilija Trkulja, Sulejmanović, Mehmed Kičin, Hajro Ačičić, Husein Alilov, Fehim Bešić.

Po 10 din: Jakob Noč, Alojz Babič, Stane Persič, Jože Verginc, Janez Jakopič, Marko Špiš, Izidor Turjevič, Lado Stenovec, Zvone Labura, Franc Stržinar, Alojz Znidar, Stanko Tratnik, Janez Vilman, Stanko Kukec, Alojz Mertl, Vencelj Lapajne, Anton Tancar, Janez Kalan, Peter Grubar, Jože Črtalič, Janez Unetič, Čedo Ostojič, Vinko Zupan, Vlado Frišas, Rado Golba, Anton Benedik, Miha Zorman, Edvard Pristov, Hasan Vojniković, Viljem Leban, Blaž Vasiljevič, Tomaž Savinšek, Avgust Maver, Stanko Gaber, Drago Stanič, Franc Gorišek, Nazim Hodja, Mehmed Davtović, Savo Timarac, Ivica Matanović, Franc Voga, Bego Mušić, Martin Čepon, Franc Rožič, Jože Babič, Vinko Kosmač, Jože Torkar, Savo Stegič, Igor Arh — Bl. Dobrava, Janko Pintar, Jože Bogataj — Železniki, Zvonko Zupan, Ivan Klanjšek, Anton Malej — Kranj, Ivan Telič, Tone Znidaršič — Lož, Albin Sodja, Franciška Sodja — Bl. Dobrava, Lovro Oblak — Jesenice in nekdo, ki želi biti neimenovan.

Po 20 din: Janko Šronc, Jože Hlebanja, Zmaga Trojar — Jesenice, Branko Zore — Kor. Bela, Mara Arh — Blejska Dobrava.

Po 30 din: Janko Guzelj — Jesenice.

Po 50 din: Albin Sodja — Bl. Dobrava, Cena Valentar, Franc Bernard, Jernej Traven, Lovro Mlakar — Jesenice, Stevo Horjak — Zagreb.

Po 100 din: Tone Lužnik.

Po 150 din: nekdo, ki želi biti neimenovan.

Po 200 din: sindikalni odbor Železarne — martinarna.

Po 300 din: Livarna železarne Jesenice.

Po 500 din: HVŽ železarne Jesenice, VEN železarna Jesenice.

Po 2000 din: Plamen Kropa.

Po 5000 din: Zasavski premogovniki Trbovlje, Gozdno gospodarstvo Bled.

Gradbeni odbor se za vse prispevke iskreno zahvaljuje in upa, da bodo še naprej prihajali na njegov žiro račun pri SDK Jesenice št. 5153-3-278.

Prehodni pokal osvojilo ŠSD Žirovnica

Pionirke — letnik 56 in 57 (500 m):

1. Ivica Matjaž — 39.0 (ŠSD Kr. gora), 2. Gordana Jezeršek — 42.1 (ŠSD Kor. Bela), 3. Dubravka Tavčar — 42.8 (ŠSD T. Čufar), 4. Slavica Kerec — 42.9 (ŠSD P. Voranc), 5. Anica Jalen — 43.0 (ŠSD Žirovnica) — nastopilo 20 tekmovalk.

Pionirke — letnik 54, 55 (750 m):

1. Nevenka Vesković — 47.3 (ŠSD T. Čufar), 2. Alenka Cankar — 51.0, 3. Bogdana Aleš — 51.2 (vse ŠSD T. Čufar), 4. Nevenka Mlačnik — 52.0 (ŠSD Kor. Bela), 5. Mojca Ramuš — 53.1 (ŠSD P. Voranc). Nastopilo 11 tekmovalk.

Pionirji — letnik 1960 in mlajši (400 m):

1. Rok Stravs — 33.1 (ŠSD P. Voranc), 2. Grega Benedik — 34.6 (ŠSD Žirovnica), 3. Marko Resman — 35.3 (ŠSD Kor. Bela), 4. Samo Podlipec — 35.9 (ŠSD Žirovnica), 5. Miha Jelovčan — 36.2 (Kr. gora). Nastopilo 20 tekmovalcev.

Pionirji — letnik 58-59 (500 m):

1. Sašo Oblak — 33.2 (ŠSD P. Voranc), 2. Boštjan Gasar — 33.7 (ŠSD P. Voranc), 3. Robi Bizjak — 34.7 (ŠSD Kr. gora), 4. Primož Vesković — 35.4, 5. Žiga Saksida — 35.6 (oba ŠSD T. Čufar). Nastopilo 31 tekmovalcev.

Pionirji — letnik 56-57 (750 m):

1. Matjaž Šoberl — 45.0 (ŠSD T. Čufar), 2. Marjan Sluga — 47.9, 3. Aleš Robič — 49.6 (oba ŠSD Kr. gora), 4. Vojko Oman — 50.6, 5. Bor Damjan — 51.2 (oba ŠSD P. Voranc). Nastopilo 24 tekmovalcev.

Pionirji — letnik 1954-55 (750 m):

1. Sašo Jekler — 42.3 (ŠSD P. Voranc), 2. Zvone Tožbar — 43.1, 3. Stane Stefančič — 43.4 (oba ŠSD Kr. gora), 4. Andraž Hrastar — 45.8 (ŠSD Kor. Bela), 5. Ivan Bernetič — 47.9 (ŠSD P. Voranc). Nastopilo 20 tekmovalcev.

Skupno je v vseh treh disciplinah — tekih, skokih in veleslalomu — nastopilo 238 tekmovalcev. Prvo mesto v tekih in skokih je osvojilo ŠSD Žirovnica, v veleslalomu pa ŠSD P. Voranc Jesenice.

Po seštevku točk iz vseh treh disciplin skupaj, je vrstni red ŠSD naslednji:

1. ŠSD Žirovnica — 402 točki, ŠSD P. Voranc — 96 točk, ŠSD Mojstrana 91 točk, ŠSD Kr. gora — 74 točk, ŠSD Tone Čufar — 65 točk in ŠSD Kor. Bela — 36 točk.

Tako je prehodni pokal narodnega heroja Joža Gregorčiča, ki ga podeljuje občinska Zveza za telesno kulturo Jesenice, že četrty zapored osvojilo šolsko športno društvo iz Žirovnice, ki je tako prav gotovo dostojno proslavilo že desetletnico svojega obstoja.

Z.

Judo

Eko Bečirovič tretji

Republiškega članskega prvenstva v judu, ki je bilo v nedeljo v Celju, so se udeležili trije jeseniški tekmovalci: Bečirovič, Dvoršak in Franci Morič. Morič je bil izločen v I. kolu v poltežki kategoriji. Dvoršak je izpadel v III. kolu, potem ko je vodil in le majhna nepazljivost je bila dovolj, da je letel za wazari (7 točk). Bečirovič se je med 28 tekmovalci v lahki kategoriji še kot mlajši mladinec med člani skušal boriti, dokler bo šlo. Prvo borbo je gladko

zmagal z metom za ippon (10 točk), zatem je zaradi uporabe nedovoljene tehnike in tehnične premoči nasprotnika izgubil. Kljub porazu se je uvrstil v popravne borbe, kjer je trikrat zapored zmagal in se uvrstil v polfinale, kjer pa je naletel na večkratnega državnega prvaka Topolčnika. Z njim je izgubil v borbi na tleh.

Tretje mesto mladega tekmovalca med člani je lep uspeh in dobra osnova za nadaljnji razvoj in napredek.

Kučina

Zdravljenje manjših opeklin

Mnogo je takih primerov opeklin, ki se dajo zdraviti na rešilni postaji I. ob navzočnosti tovarniškega zdravnika. To velja za lažje primere opeklin in tiste primere, ko ni potreben bolniški stalež zaradi primerne delovnega mesta.

Na rešilni postaji I. uporabljamo Metalline oziroma Alu-tex v gotovih primerih pa Cura-Tuell in Curaplast. Prednosti pri uporabi omenjenih sredstev so:

1. Zmanjšana bolečina,
2. se ne prime opečene površine,
3. zdravljenje je hitro in
4. manipulacija je enostavna in cenena.

Način ambulantnega zdravljenja opeklin ne glede na povzročitelja poteka na sledeč način:

1. Po presoji opekline pričnemo s čiščenjem opečene površine. Opeklini predel čistimo z 2 % raztopino Asepsola (Alkil — dimetil — benzilamonium klorid, to je 20 ml asepsola in 100 ml destilirane vode).

2. Mehurje punktiramo z debelejšo sterilno iglo oziroma s sterilnimi škarjami napravimo okence za odstranjevanje eksudata (mehurje nikoli v celoti ne izrežemo).

3. Na opečeno mesto damo ustrezno dimenzijo Metalline, Alu-tex ali Curaplast tako, da je kovinska plast obrnjena proti opečnemu delu. Omenjenega sredstva za zdravljenje opeklin damo debel sloj kabel gaze ter zavežemo. Kot zavojni material uporabljamo krep zavoje ali pa retelast.

4. Previjamo vsake štiri dni, brez čiščenja opečene površine. Čiščenje prizadetega dela se vrši le v primeru infekcije. Nadaljnji postopek je enak tč. 3.

Zaključek

Imobilizacija, sterilnost in preprečevanje bolečin je manjši poseg na rešilnih postajah. Tudi dobra in spodbudna beseda ni odveč.

Pri hudih opeklinah naj se opečenca prepelje z rešilnim avtomobilom takoj v bolnico in ne prvo k dežurnemu zdravniku. Treba je pomisliti na hitro, izdatnejšo pomoč, ki je možna le ob dobrem teamu na kirurškem oddelku.

Stopnje opeklin

Klinika		Patologija	Prognosa	
I. Combustio erythematosa (pordečitev kože)	koža je delno poškodovana	Eritem	Poškodovan je stratum corneum; opekline ostalega epidermisa, otekline in hiperemija v koriumu.	Suho luščenje povrhnjih slojev epidermisa.
II. Combustio bullosa (eksudacija)		Mehurji zaradi opeklin z vlažnim in rdečim dnom; ni analgezije pri poskusu zbadanja s sterilno inj. iglo; ohranjena je cirkulacija krvi v koži (poskus z objektnim steklom)	Nekroza celotnega epidermisa in delno koriuma. Med epidermisom koriumom obstaja eksudat; vnetna infiltracija in hiperemija koriuma in subkutisa.	Hitra multicentrična epitelizacija iz preživelih celičnih ostankov kože.
III. Combustio escharotica (koagulacija) (IV. stopnja — carbonificatio)	koža je popolnoma poškodovana	Suho, sivo, belo ali temno rdečkasto dno kože ali črna hrasta; analgezija pri poskusnem zbadanju; v žilah kože ni cirkulacije (poskus z objektnim steklom)	Nekroza epidermisa in celotnega koriuma z uničenjem vseh epitelnih sestavnih delov kože; krvne žile kože so trombozirane; staza v subkutisu. Morajo biti še globlje nekroze in nekrobioze ali celo karbonizacija.	Počasno, spontano odstranjevanje nekroze; počasna celičev rane s kontrakcijami in epitelizacijo iz robov rane; potrebna je odstranitev nekrotičnih delov in plastično prekrivanje defektov.

ZDRAVSTVENA PRILOGA

Dr. Aleksander Riazancev

Prva pomoč pri opeklinah

Uvodna beseda

Od primera do primera lahko trdimo, da nobena druga poškodba ne prizadene človeka tako hudo, kot ravno opekline. Čeprav je prizadeta samo koža, se kmalu pojavijo lokalne in splošne motnje v organizmu, ki so lahko za poškodovanca usodne.

Opeklino niso samo dermatološko-kirurški primeri, ampak spadajo v splošni obolenostni kompleks. To je »opeklinska bolezen«, ki zahteva dolgo in naporno zdravljenje.

Izrednega pomena za fizičnega delavca so opeklino prstov in hrbtisce rok zaradi možne trajne invalidnosti.

Usoda poškodovancev zaradi opeklin ni odvisna samo od nege zdravstvenih delavcev bolnice, ampak predvsem od tistih, ki jim nudijo prvo pomoč na mestu poškodbe oziroma rešilni postaji.

Zdravstvena služba železarne Jesenice nudi poškodovancem prvo pomoč in transport. Delo je teamsko z gasilci reševalci. Prva pomoč je organizirana v štirih fazah t. j. sterilno prekrivanje opečenega dela telesa, imobilizacija udov, pitje tekočin in lajšanje bolečin. Od nezgodnega mesta do rešilne postaje, se izvrši transport s pomočjo nosil, oziroma s prilagojenim rešilnim vozičkom.

Delovne enote z najpogostejšimi opeklinami

Termične opeklino kože so pogost pojav v obratih železarne. Obsežne in globoke opeklino so v talilnicah, manjše in pogostnejše pa v valjarnah in vzdrževalnih delavnicah. V talilnicah pride pogosto do vnetja delovne obleke, ki je pobrizgana z raztaljenim grodljem, jeklom, zlitinami in žlindro. V tehnoloških procesih, kjer se uporablja kisik, obstaja potencialna nevarnost vžiga obleke in perila. Prepojena oblačila s kisikom se ob iskri vnamejo in gorijo mnogo intenzivneje kot v zračnem mediju. Manj obsežne, vendar pa pogostne so opeklino v valjarnah, talilnicah in livarnah od žarečih materialov, odnosno že delno ohlajenih. Opeklino nastanejo tudi ob dotiku kože z vročimi industrijskimi napravami, stroji in orodjem. Opeklino nastopajo tudi na tistih delovnih mestih, kjer se uporabljajo vnetljive tekočine in plinske mešanice.

Reševanje goreče obleke in obuvala

V obratih, kjer obstaja možnost vžiga delovne obleke in obuvala, morajo biti dosegljiva gasilna sredstva. Najprimernejši sredstva sta voda in odeja.

V talilnicah, kjer pride do vžiga delovne obleke in obuvala, so na najbolj nevarnih delovnih mestih nameščeni tuši in posode z vodo za pogasitev, na vseh delovnih mestih, kjer bi se vnela obleka zaradi prenapojenosti z vnetljivimi tekočinami in plini pa odeja.

Najbolj prizadeta mesta so tam, kjer se tesno prilegata obleka in obuvalo. Taka lokalna travmatizirana mesta so v predelu vratu, ramen, pasu in goleni.

Odstranjevanje zgorele obleke in obuvala na mestu nesreče ni priporočljivo, če reševalci nimajo možnosti opečena mesta provizorično prekriti s sanitetnim materialom.

Pravila za reševalce v obratih in gasilce-reševalce

V tistih obratih, kjer obstoji stalna nevarnost za obsežnejše opeklino, mora biti čimveč delavcev izvežbanih za nudenje prve pomoči. S pomočjo tečajev o prvi pomoči morajo biti delavci seznanjeni o akcijah pri reševanju posameznikov, oziroma pri masovnih primerih, kadar bi prišlo do močnih brizgov ali prevrnitve ponvice z jeklom ali posode z žlindro. Preverjanje znanja bi moralo biti na vsakih šest mesecev.

Za reševalce v obratih velja troje pravil:

1. Pogasiti gorečo obleko in obuvalo.
2. Poškodovanca ne slati.
3. Klicati na pomoč gasilce-reševalce in obvestiti rešilno postajo.

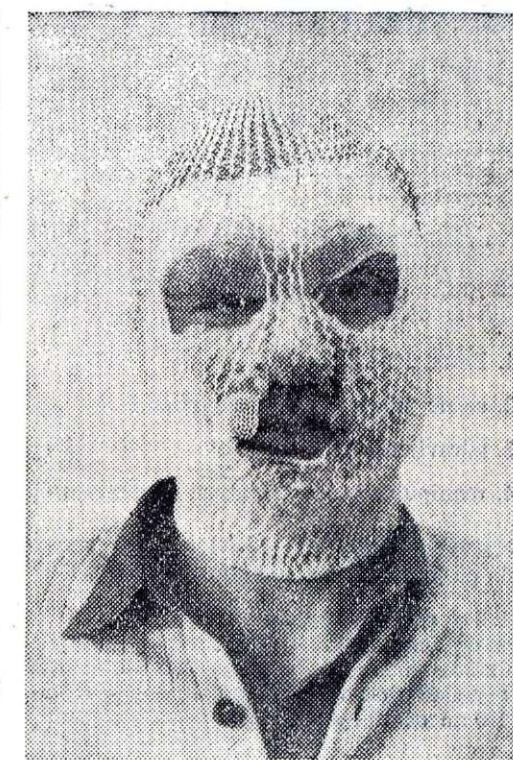
Za gasilce-reševalce pa velja dvoje pravil:

1. Nosila prekriti z aluminijasto folijo in v njo zaviti poškodovanca.
2. Z največjo naglico varno prenesti ali prepeljati poškodovanca na rešilno postajo.

Upoštevanje teh pravil je izrednega pomena za poškodovanca glede na prognozo zdravljenja. S pravilno presojo in pristopom v primeru nesreče bo vedno dosežen uspeh.

Isti primer z nasprotni strani

Moderna prva pomoč pri opeklini obraza

Opekline obraza

Opekline obraza v vročih obratih železarne Jesenice je redkost zaradi uporabe osebnih zaščitnih sredstev. V drugih obratih so bolj pogostne oparine, kemične opeklino in opeklino zaradi obločnega plamena.

Opekline obraza povzročajo hude bolečine, motnje pri dihanju in prehrani. Po opeklini III. stopnje nastopijo kozmetične napake, ki so povod za manjvrednostni kompleks.

Na naših rešilnih postajah se pri opeklinah obraza poslužujemo treh vrst terapevtskih sredstev. Ta sredstva so: Badionalgel, Terra-Cortril spray in Cura-Tuella. Pri opeklinah I. stopnje uporabljamo Badionalgel, za II. in III. stopnjo pa Terra-Cortril spray in Cura-Tuella. Predhodno obraz očistimo z raztopino Cetaviona, oziroma z Asepsolom.

Izredno ugodno terapevtsko sredstvo je Cura-Tuella, ki je sterilna, hidrofilna, ne boleča z antibiotičnim delovanjem. Po namestitvi Cura-Tuella na obraz se poslužujemo za pritrditev še Retelast, iz katerega izoblikujemo obrazno masko.

Pri uporabi Badionala in Terra-Cortrila ne delamo mask, ampak pustimo, da se medicament na obrazu posuši.

Kadar je poleg obraza prizadeto še lasišče, moramo ožgane lase odstraniti, tako da je možen čim boljši dostop do opečenih predelov.

Četrtil dan po opeklini obraza

Pri zbiranju podatkov za dokumentacijski karton o poškodovancu se je treba posluževati naslednjega vrstnega reda in metod:

a) Opis povzročitelja (noxa): to sta suha vročina oziroma oparnina. Pod suho vročino pride v poštev plamen, vroč zrak, vroča kovina (zlitina), žlindra, žareča opeka, livarski posek in podobno. Pri oparnini, ki je v bistvu tudi opeklini pa je treba navesti npr. vrelo vodo, para, vroče olje, tehnične maščobe in podobno.

V prognostične namene sta važna podatka temperatura, pri kateri je nastala opeklini in oparnina ter časovne izpostavitve toplotne energije.

Termične poškodbe glede na čas izpostavitve in toplotnega izvora:

1. Nizka temperatura s kratkotrajnim delovanjem (npr. vroča voda).
2. Visoka temperatura s kratkotrajnim delovanjem (npr. plamen).
3. Nizka temperatura z dolgotrajnim delovanjem (npr. vroča voda, vodna para).
4. Visoka temperatura z dolgotrajnim delovanjem (npr. goreči bencin, raztaljene kovine).

b) Čas nezgode je potrebno zabeležiti zaradi terapije in prognoze. V opombi bi bilo dobro navesti koliko časa je bil poškodovanec v dotiku s povzročiteljem oziroma koliko časa je preteklo od nezgode do nudenja prve pomoči na rešilni postaji.

c) V rubriko puls zapišemo utrip žile v eni minuti, ki ga tipljemo po izvedeni prvi pomoči. Puls tipljemo običajno na podlehiti (a. radialis) oziroma na drugih standardnih mestih, kjer se tipljejo arterije.

d) V rubriko RR zabeležimo sistoličen in diastoličen pritisk, ki ga merimo na nadlehiti, tudi če je opečen. Opečeno mesto nadlehiti ovijemo z Al-folijo, nato pa namestimo manšeto in merimo. Pri hudih obsežnih opeklinah je RR nujno potreben za presojo periferne cirkulacije.

e) Količina popite tekočine na rešilni postaji je važen terapevtski podatek, ki zanima zdravnika v hospitalni ustanovi. Tekočino, ki jo damo opečencu popiti, merimo z menzuro in označimo porabo v ml.

f) Rubrike sredstva za preprečevanje bolečine morajo biti strogo vodene glede imena in količine uporabljenega preparata. Pri uporabi petantina ali celo morfija pa še posebno, da ne pride do neljubih komplikacij pri nadaljnji terapiji v bolnici.

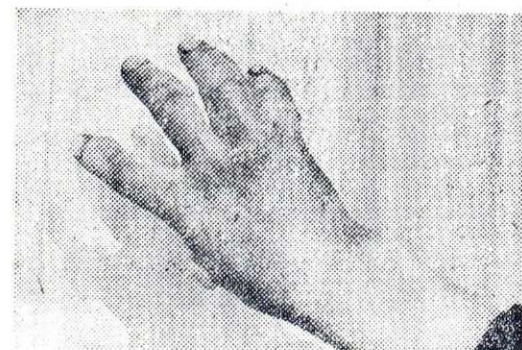
g) Pri opombah je treba navesti okolje, v katerem se je opečenec nahajal npr. v dimu ali škodljivih hlapih. Zaradi dima in hlapov morejo nastopiti okvare na dihalnih poteh in pljučih. Dobre pripombe pripomorejo k dodatnemu zdravljenju respiratornega trakta, to je preprečevanje pljučnice in pljučnega edema.

Opeklini rok

Posebna skrb velja pri opeklinah hrbtišča roke in prstov. Vsi taki primeri spadajo na plastično kirurgijo in ne na splošno kot do sedaj. Predhodno pa je treba poškodovancu nuditi prvo pomoč s pravilnim položajem rok in sterilnim obvezovanjem. V dlan damo cel nerazviti povoj primerne velikosti, tako da dosežemo fiziološki položaj roke in celo roko sterilno prekrijemo z gazo ali Al-folijo. Opečenec naj drži roko v višini prsi, v takem položaju bo imel tudi manjše bolečine.

Pravilna oskrba (prva pomoč) ima za cilj, da se prepreči infekcija. Ena od dobrih metod je shranjevanje opečene roke (tudi podleht in nadleht) v sterilni prazni ali s čisto mrzlo vodo v polivinil vreči. Vrečka mora biti trpežna in močna ter zadosti dolga, tako da jo lahko uporabljamo za celo zgornjo okončino, lahko pa jo poljubno režemo na manjše dimenzije. Mrzla voda v vrečki ima to prednost, da se zmanjša bolečina, zmanjša se tudi toplotni efekt na globlje sloje kože in s tem dodatna okvara kapilar.

Pri opeklini rok z vročim katranom, asfaltom in izolacijsko smolo postopamo tako, da omenjene snovi le delno odstranimo z organskimi topili. Defektna koža z ostanki zgoraj omenjenih snovi se v določenem času, to je v toku sanacije samo odstrani.

Primer opekline prstov (hrbtišča roke) z izolacijsko smolo, očiščeno z organskim topilom

Transportno sredstvo pri hudih opeklinah

Izreden pripomoček v reševalni službi so posebna univerzalna nosila iz belega skaja. Sestavljena so iz štirih aluminijastih palic, dveh skajastih polovic s šestimi usnjenimi ročaji in stičnim usnjenim jermenom, ki poteka po sredini med utičnicami obeh polovic. Univerzalna nosila imajo to prednost, da so lahka, da ne stiskajo in ne povzročajo večje travme pri poškodovancu. Uporabljamo jih od mesta poškodbe do rešilne postaje, od tam pa do rešilnega avtomobila. Tako je možna kombinacija uporabe dveh različnih nosil. Spodnja avtomatska nosila služijo za prenos poškodovanca do pregledne mize, oziroma operacijskega vozička. Za dvig in namestitev poškodovanca pa služijo zgoraj navedena univerzalna nosila iz skaja. Tako odpade vsako boleče prekladanje, ker se nosila dajo brez posebnih težav odstraniti izpod poškodovanca, tako, da se izvleče stični jermen. Z odstranitvijo tega, se izpod poškodovanca potem z lahkoto izvleče na vsaki strani polovica nosil, tako, da je telo pripravljeno za zdravniški poseg.

Patofiziologija opeklin

Opeklini je lokalna travmatizacija tkiva in je posledica delovanja toplotne energije, električnega toka, lugov, kislin in ultravijoličnih žarkov. Ločimo slučajne in profesionalne opekline.

Opekline klasificiramo na več načinov npr. glede na globino in površino opečene kože ali pa z ozirom na klinično sliko. Opekline pa moramo klasificirati tudi glede na lokalizacijo. V kakšnem obsegu se bo opeklini razvila, zavisi od dveh faktorjev:

1. Od časa, v katerem je bila površina telesa izpostavljena toplotni energiji;
2. Od jakosti toplotne energije.

Opeklini I. in II. stopnje karakterizira regeneracija in restitutio ad integrum. Imenujemo jih površine opekline. Pri sanaciji opeklin III. in IV. stopnje pa nastopijo granulacije in kontrakture, pri čemer govorimo o globokih opeklinah. Zelo važen faktor pri opeklinah je starost, telesna kondicija in splošno zdravstveno stanje. Prognoza opečenca je odvisna torej od več faktorjev. Pri opeklini gre namreč za funkcijo med toplotno energijo, ki jo izražamo s temperaturo in časom trajanja. Kritična vrednost nastopi pri 50° C v času 10 minut. Pri tem je kakovost medija nepomembna, važno je to, da je mokra toplota

hujša od suhe toplote. Po Greuerjevi shemi je razvidno dogajanje v opečeni koži, če deluje vodna para s temperaturo 100° C v času 20 sekund.

Delovanje vodne pare pri 100° C v času 20 sekund

Prizadeto tkivo	Debelina tkiva v mm	Upadanje temp. z globino tkiva	Bolezenske spremembe
epidermis	0,5 1,0	80° C 70° C	koagulacija brez autolize
dermis	2,0	60° C	koagulacija z neznatno autolizo
	3,0	55° C	celična smrt
subcutis	4,0	50° C	močna autoliza topni produkti
fascija			odmrlih celic
mišica	5,0	45° C	difuzija
kost			resorbcija

Zaradi termičnih dražljajev se iz celic sproščajo snovi H, ki povzročajo vazodilatacijo, deloma pa nastopi ta reflektorna prek vazomotorne centra. Nastane hiperemija in edem. Ker pa se razvija tudi tipično akutno vnetje, je jasno, da pri tem sodelujejo tudi snovi T. Če se proces ustavi na tej stopnji, pomeni to, da gre za prvo stopnjo opekline oziroma tako imenovano combustio erythematosa. Višja stopnja toplotne energije ali daljše učinkovanje toplotne energije pa ima za posledico dehidratacijo celic. Tekočina se zbira med sloji celic, iz poškodovanih kapilar coriuma se pridruži še plazma, pri čemer nastane mehurji. To je druga stopnja opekline ali combustio bullosa. Zaradi poškodbe kapilar lahko nastopijo tromboze, ki imajo za posledico naknadno lokalno odmrtje tkiva. S tem pa se opeklini II. stopnje spremeni v opeklini III. stopnje. Pri opeklini III. stopnje nastopi nekroza takoj zaradi koagulacije beljakovin. Vnetje je močnejše, poškodbe kapilarnega mrežja so obsežnejše pa tudi arteriole so prizadete. Tako stanje vodi do obsežnejših tromboz in naknadnih nekroz tkiva. Kadar gre za opeklini III. stopnje govorimo o combustio escharotica. Opeklini najhujše stopnje je combustio carbonicata ali na kratko carbonificatio. Tkiva se spremene v pooglenelo skorjo.

Pri vsaki opeklini nastopi nujen moment izgube tekočin iz krvnega obtoka in s tem pride do spremembe v hemodinamiki. Med najbolj dramatične posledice sodi opeklini šok, toksemija, sepsa itd.

Opeklini škok moramo ločiti od šoka, ki nastopi neposredno po poškodbi. Običajno nastopi med 6. in 12. uro, lahko pa tudi po treh do štirih dneh. Povzročajo ga: izguba tekočine in soli, bolečina in toksemija. Šok je lahko latenten, minimalni insulti kot prenašanje, snemanje obveze in podobno pa ga lahko sprožijo.

Mnoge študije so pokazale, da nastopajo pri opeklinah razpadni produkti beljakovin, ki se dajo dokazati na koži, krvi in urinu. Čez 30 različnih snovi je odgovornih glede intoksikacije organizma. Pri krvnih proteinih pride do povečanja alfa 1 in alfa 2 globulinov in zmanjšanje gama globulinov v času 24 ur.

Z imuno-elektroforezo se dokaže specifičen protein v območju alfa 2 globulina. Svoj vrh t. j. koncentracijo doseže v 48 urah. Izoencim — laktodehidrogenaza ali na kratko LDH najdemo že v normalnem serumu, povečanega pa pri opeklinah. Poleg tega pa se najde še izoencim I. in II. Prvega je več, drugega je manj. Izoencim I. najdemo v opečeni koži in edemih. Na osnovi raziskav izoencimov moremo zaključiti, da je opečena koža strup, ki deluje na parenhim organov. Iz tega sledi, da je odstranjevanje opečene kože najboljša v prvih šestih urah, ko še ni povečane koncentracije izoencimov.

Izguba tekočine in soli je posledica direktne in toksične okvare kapilarnega in arteriolnega omrežja. Plazma izstopa v intersticij, pri čemer se tvori edem. V primeru, če nastopi opeklinška rana, se v zelo kratkem času izgubi mnogo krvne plazme. Tako npr. pri opeklini, ki zajame 20 % telesne površine, odteče v 15 minutah 20 % normalnega volumna plazme. V dobro vaskulariziranih predelih pa je izguba plazme še večja. Posledica nagla izgube pomeni hemokonzentracijo in hipoproteinemijo, ker organizem ni zmožen nadoknaditi izgubljenih proteinov iz svojih rezerv, ker se te prehitro izčrpajo.

Hemokonzentracija, izguba proteinov in eritrocitov ter s tem porušena hemodinamika vplivajo na patološke spremembe glede funkcije ledvic. K tej osnovni motnji je treba prišteti še sekundarne spremembe med zdravljenjem.

Hipovolemija in padec krvnega pritiska sta že zadosten vzrok za šok. V poškodovanem tkivu pride do destrukcije, proteolize in tvorbe toksičnih metabolitov. Sproščajo se velike količine snovi H in T. Te snovi preplavijo organizem, pri čemer se tvorijo in sproščajo nove toksične substance. Smrt zaradi intoksikacije lahko nastopi zaradi okvare ledvic in jeter in tako organizem ni več sposoben detoksikacije in eliminacije toksičnih produktov.

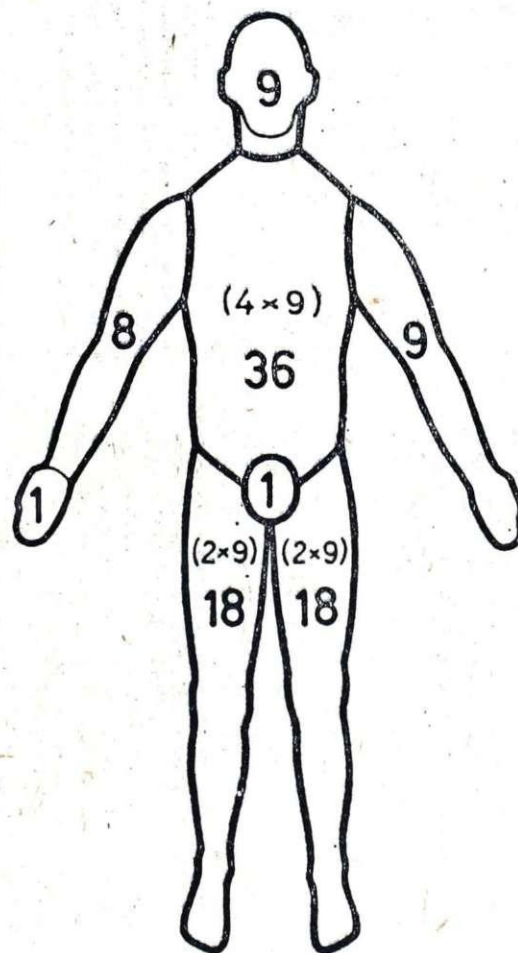
Periferni vazodilataciji sledi notranja vazokonstrikcija, kar pomeni okvaro notranjih organov tako gastrointestinalnega. Pojavi se bruhanje in driske, kar predstavlja poslabšanje stanja zaradi izgube tekočine in elektrolitov. Motnje nastanejo v žlezah, sistemu za strjevanje krvi, centralnem živčevju, pljučih in na srcu.

Načelna pravila pri oskrbi opeklin na rešilni postaji

1. Orientacijska presoja količine in globine opekline

Groba orientacijska presoja opečene površine po pravilu devetke. Po možnosti naj se poleg prizadete površine oceni še globino opekline. Dokončno stopnjo površine in globine bo določil kirurg v bolnici, kajti prava in točna doba teh je možna šele čez nekaj ur oziroma dni.

Opečene površine	v %
Glava in vrat	9
Zgornji okončini	2 x 9
Trup (spredaj in zadaj)	(2 x 9) x 2
Spodnji okončini	(2 x 9) x 2
Spolovilo in presredek	1

Pravilo »številk 9«

2. Preprečevanje bolečin

Namen prve pomoči je zmanjšati bolečino, to pa pomeni preprečiti šok. Pri preprečevanju bolečin smo previdni, mlajšim delavcem damo pri hudih opeklinah intravenozno injekcijo petantina. Starejšim delavcem pa raje dajemo supozitorija Allional, Navalgin in Lornarid ali pa tbl. Luminal in Piramidon.

3. Pitje tekočin

Pri hudih in obsežnejših opeklinah Haldénova raztopina ne ustreza glede prevelike izgube elektrolitov in povečano acidozo. Zaradi še povečane acidoze v hospitalu pri transfuziji krvi raje dajemo predhodno na rešilni postaji raztopino z večjo vsebnostjo soli. Naša raztopina vsebuje v enem litru vode ali čaja 3 gr kuhinjske soli, 3 gr natrijevega bikarbonata, 50 gr glukoze, 100 mgr askorbinske kisline in 1 gr tanalbina.

Raztopina je razmeroma dobrega okusa, tako da jo opečenci raje pijejo kot Haldénovo raztopino.

4. Uporaba sanitetnega materiala

Na rešilni postaji ni revizije ran, prav tako se ne uporablja nobenih razkuževalnih sredstev, pudrov in mazil. Edino dovoljeno sredstvo so sterilne rjuhe in sodobna prekrivalna sredstva.

Pri nas v železarni Jesenice uporabljamo nezlepljive povoje, ki imajo na svoji površini nanešen aluminij po vakuumskem postopku ali pa zavojni material na nekovinski osnovi t. j. 3 M Microdon.

a) Na bazi aluminija uporabljamo Metal-line-Lohmann ali Ali-tex-Ortmann v najrazličnejših dimenzijah.

Osnovne prednosti takšnega obvezilnega materiala so:

1. preprečevanje prizadetega dela kože pred ponovno ranitvijo
2. možna je zamenjava obvezilnega materiala brez bolečin, ker se ne lepí na rano
3. zdravilna moč je izredno velika brez dodatnih mazil, sprejev in posipal.

Metalline oziroma Alu-tex sta namenjena v prvi vrsti za obsežne opekline bodisi kot podloga pod odejo ali kot povoj. Pri uporabi takega zavojnega materiala ni opaziti hipersenzitivnosti ali toksičnih reakcij. Dostop zraka in prehod izločkov ni oviran, razmnoževanje bakterij je oteženo. Ker je rana pod zavojnim materialom suha, pri opeklinah II. stopnje ne pride do maceracije.

b) Microdon kot opeklinška obveza ali podloga ima prav tako velike sposobnosti zaradi dobrih lastnosti absorpcije, nelepljenja in terapevtske sposobnosti, kjer se na rani tvori plastični film oziroma vazelinska želatina. 3 M kirurške obveze za opekline so lahke, udobne in se z lahkoto brez bolečin odstranijo.

Za prvo pomoč in transport imamo še eno možnost t. j. uporabe super-izolacijske reševalne odeje »Verolme — Sohngen«. Gre namreč za folijo velikosti 220 x 140 cm, teže 55 gr, z natezno trdnostjo 1750 kg/cm². Folija ima na eni strani srebrasto, na drugi pa zlato rumeno oblogo z izredno velikim baktericidnim učinkom. Super-izolacijska odeja zavzame v zdravniški ali sanitetni torbi zelo malo prostora, saj so njene dimenzije v zloženem obliki 8,5 x 6,0 x 2,5 cm.

Super-izolacijska odeja je izrednega pomena, ker je sterilna in jo lahko uporabljamo na mestu poškodbe, oziroma na rešilnih postajah. Njene dimenzije zadoščajo, da vanjo zavijemo celega človeka in ga pripravimo za transport v hospitalno ustanovo.

5. Posebnosti pri opeklinah

a) Okvara dihalnih poti zaradi vročine in dima

Simptomi: cianoza, dispneja, pljučni edem in izkašljevanje dimastih mas.

Th: aspiracija sekreta in dajanje kisika.

b) poškodba oči zaradi direktnega kontakta s plamenom

Th: antibiotična mazila in sterilna obveza obeh oči

c) električne opekline

Postopamo kot pod točko 1 in 4. Dodatno pri zastoju dihanja in srca izvajamo umetno dihanje in zunanjo masažo srca.

6. Izpolnjevanje dokumentacije o opeklini

Medicinska sestra oziroma bolničar sta dolžna izpolniti karton in ga oddati šoferju rešilnega avtomobila, da ga izroči zdravniku.

Npr.: Železarna Jesenice

Zdravstveno-socialna služba — Rešilna postaja I.

Ime in priimek: D o v j a k Franc
Rojstni podatki: 20. 6. 1910 — Kor. Bela
Stanovanje: c. Maršala Tita 87, Jesenice
Obrat: Martinarna

Vrsta toplotne energije	Čas nezgode	Puls	RR	Količina popite tekočine	Sredstva za preprečitev bolečin
raztaljena žilindra	10,15	89	140/90	raztopine Supp, rešilne postaje ZJ 250 ml	

Nudil prvo pomoč:
Kerenc Štefka
(medicinska sestra)